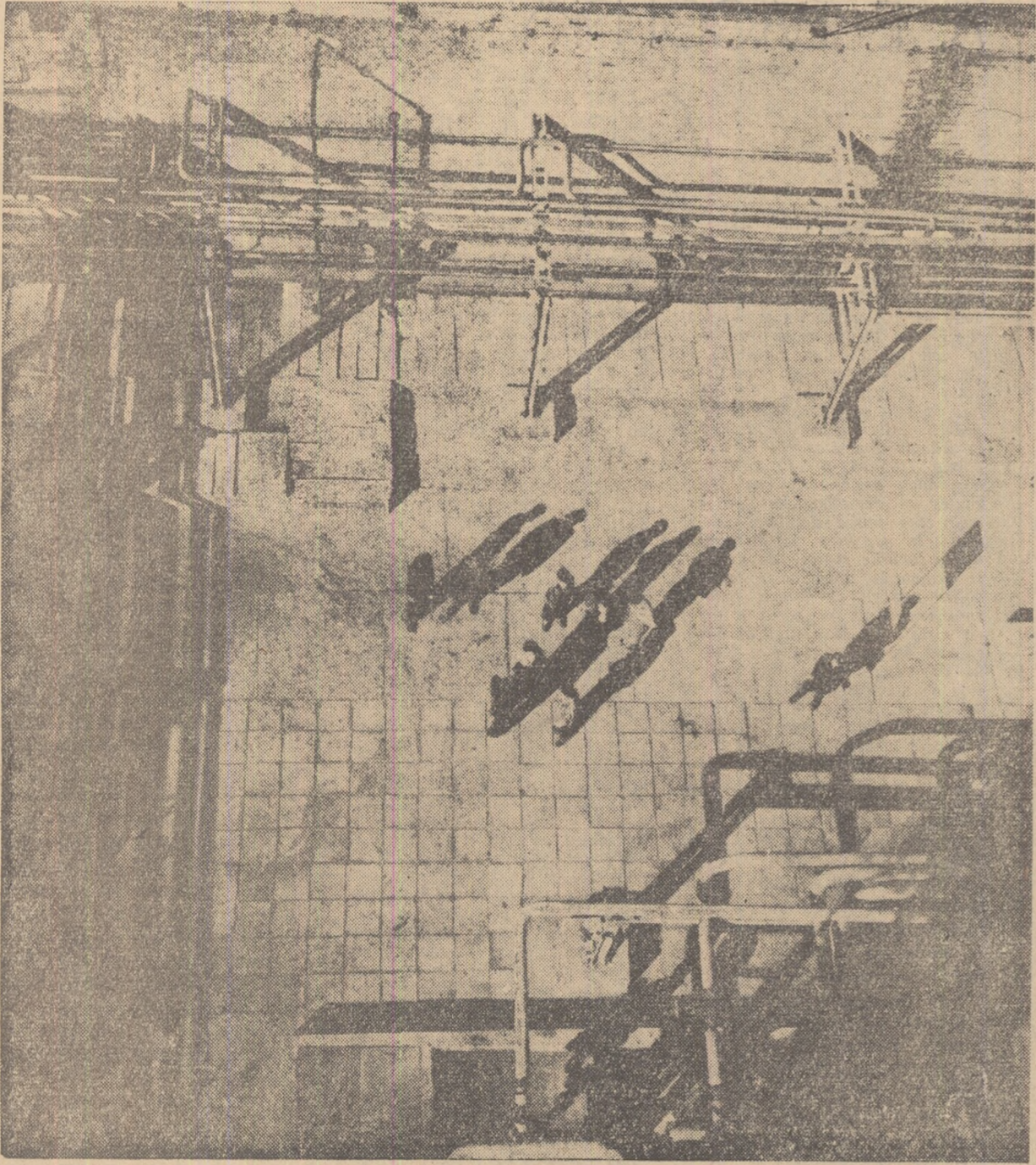

GAZETA LITERARĂ

Anul VII nr. 46 (348) joi 10 noiembrie 1960

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Oamenii și conductele la Onestă

CUVÎNTUL ȚĂRII NOASTRE

Expunerea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, prim-secretar al C. C. al P. M. R., cu privire la lucrările actuale sesiunii a Adunării Generale a O.N.U. și la activitatea delegației Republicii Populare Romine, a fost urmărită cu un viu și profund interes de întregul nostru popor.

În cursul acestei însemnate document al politicii externe a țării noastre sunt expuse caracteristicile și concluziile importante ce se desprind din lucrările sesiunii O. N. U., care, datorită participării șefilor de state și de guverne din peste 30 de țări, s-a transformat în cea mai largă și mai reprezentativă întâlnire internațională la nivel înalt.

Un rol esențial pozitiv în desfășurarea lucrărilor Adunării Generale a O. N. U. l-a avut fără îndoială prezența și activitatea neobosită a delegațiilor din țările socialiste și în mod deosebit din activitatea a delegației Uniunii Sovietice, condusă de tovarășul N. S. Hrușciov.

„Este meritul țărilor socialiste, sublinia tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, că deținând ferm în mintile lor inițiativa, au determinat concentrarea dezbaterilor asupra celor mai vitale probleme ale vieții internaționale contemporane — dezarmarea generală și totală, ca mijloc sigur de înfruntare a războaielor din viața societății; lichidarea rămășițelor sistemului colonial, impusă de înseși cerințele dezvoltării pe calea civilizației și progresului; depina asigurare a universalității O. N. U. și îmbunătățirea structurii organelor sale, corespunzător schimbărilor survenite în lume”.

Acetia probleme ridicate de Uniunea Sovietică și de celelalte țări socialiste, ca și propunerile prezentate de ele, s-au aflat tot timpul în centrul dezbaterilor, atrăgând și interesul viu opinia publică mondială. Japci ce constituie un important câștig politic și moral pentru țările socialiste, pentru toate forțele păcii.

Alături de țările socialiste, la O. N. U. s-a auzit puternic glasul noilor țări independente, născute în urma dezagregării imperiilor coloniale. Aceste state duc o politică de neutralitate și coexistență pașnică și joacă un rol activ în viața internațională ca luptătoare împotriva colonialismului și politicii agresive a cercurilor imperialiste.

În expunerea făcută, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej evidențiază faptul că în dezbaterile sesiunii s-au manifestat două linii, două politici diametral opuse: politica statelor socialiste și a altor state iubitoare de pace, îndreptată spre rezolvarea problemelor alinate în litigiu, pe de o parte, și pe de alta, politica cercurilor agresive ai cărei scop este intensificarea încercărilor și a înarmărilor. Confruntarea celor două politici are astăzi drept fundal istoricele și rapidele schimbări ce au loc în societatea contemporană datorită influenței exercitate asupra vieții internaționale de la gărul socialist și forțele mondiale ale păcii.

Programul realist, cuprins în propunerile țărilor socialiste cu privire la problema dezarmării generale și

totale, s-a dovedit plin de spirit constructiv, un act menit să realizeze visul omenirii — o societate fără arme, fără războaie. Acestui program deosebit de concret și de realist, cercurile agresive l-au opus o vorbărie demagogică despre pace și dezarmare. Menținerea puterilor occidentale pe pozițiile cunoscute arată că ele se angajează în continuare pe calea opusă destinerii și rațiunii, pe calea intensificării înarmărilor și a pregătirii unui nou război. Interesele vitale ale omenirii impun, desupra oricăror deosebiri de concepții sau orientare politică, tuturor oamenilor ce iubesc pacea să-și unească strădaniile pentru a opri mâna agresorilor și a impune dezarmarea generală și totală.

Sprâjnel acordat de delegația română propunerii făcute de Uniunea Sovietică privind abolirea regimului colonial a fost aprobat cu câștig de omenii muncii din țara noastră. Poporul român, care și-a câștigat independența și libertatea cu prețul unor lupte grele și îndelungate, consideră că robia colonială, devenită anarhică față de preferențele istorice actuale, trebuie lichidată grabnic.

Darea de seamă a delegației noastre a evidențiat sprâjnel pe care ea l-a acordat propunerilor întemeiate făcute în scopul îmbunătățirii activității O. N. U. Aceste propuneri, izvorite din analiza realităților din viața contemporană, urmăresc să transforme organele O. N. U. a căror structură nu reflectă actualul raport de forță existent în lume — în organismele efice, cu prestigiu.

În cadrul activității sale la O.N.U., delegația noastră a precizat public poziția Republicii Populare Romine față de principalele probleme internaționale actuale. Oamenii muncii din țara noastră nutresc un sentiment de profundă satisfacție pentru faptul că propunerile prezentate de delegația română cu privire la dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate pe plan regional între state cu sisteme social-politice diferite și la educarea tineretului în spiritul păcii, s-au bucurat de apreciere pozitivă din partea multor delegații și a opiniei publice.

Simpătia și interesul pe care reprezentanții unor state din Asia, Africa, America Latină le-au manifestat pentru realizările obținute de țara noastră în anul regimului democrat popular, dovedesc prestigiul crescând al țării noastre pe plan internațional. În această lumină, diversitatea provocatoare puse la cale împotriva țării noastre de către unele persoane oficiale din S.U.A. și Franța, apar mai ridicole și mai absurde. În darea de seamă a delegației noastre s-a dat riposta cuvenită încercărilor de a agita țările „sobolani morți” — vecinilor calomnie cu privire la pretinsa lipsă de libertate a țărilor socialiste. Stăpîn pe soarta lui, mîndru de realizările sale, poporul român respinge cu indignare încercările puterilor occidentale de a se amesteca în treburile sale interne.

„Analizarea realităților contemporane — se spune în ampla expunere a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej — demonstrează fără putință de tăgădat superioritatea crescîndă a forțelor păcii și progresului asupra forțelor

războiului și agresivității. Iar această superioritate constituie factorul hotărîtor pentru perspectivele dezvoltării vieții internaționale.

Trăsătura caracteristică fundamentală a timpului nostru constă tocmai în aceea că desfășurarea evenimentelor nu mai este determinată de imperialism. Aceasta nu mai este asăzîză atotputernic imperialismului și se opun astăzi forțe uriașe în continuă creștere, capabile să zădărnicească războiul și să impună o pace durabilă”.

Succesele construcției socialismului în țara noastră constituie o contribuție de frunte a poporului român la întărirea frontului păcii. În cadrul dezbaterilor Plenarei C.C. al P.M.R. din 31 octombrie, 1 noiembrie, sau analizat rezultatele îndeplinirii planului pe 1960 și s-a adoptat planul de dezvoltare al economiei noastre pe anul viitor. Poporul român a pășit cu înfăptuire în îndeplinirea șesenalului, așa cum o atestă primele rezultate. Oamenii muncii sporesc eforturile menite să traducă în roade bogate hotărîrile Congresului al III-lea al P.M.R., conștienți că în acest chip contribuie la înfrînerea patriei, la creșterea puterii de atracție a socialismului în lume, la întărirea și victoria frontului păcii în lumea întreagă.

GAZETA LITERARĂ

Un teatru viu și combativ

La Teatrul de Comedie se desfășoară o muncă febrilă. Directorul, Radu Beligan, este într-o continuă activitate, participând la discuții cu regizorii și actorii, preocupîndu-se de renovarea localului, revizînd proiectul de repertoriu. Colaboratorul cel mai apropiat al directorului, dramaturgul Al. Mirodan, discută cu dramaturgii sau cu tinerii scriitori care vor debuta în spinoasă carieră de autor dramatic.

SCRITOR ȘI CETAȘTEAN

Inainte de a însemna ceea ce înseamnă de la Hesiod și Pindar încoace, cuvîntul „poet” semnifică „producător, făuritor, meșter”. Făuritorul de orice fel făurește dintr-un material preexistent un obiect menit să satisfacă o necesitate. Poetul a apărut conștient și cu un făuritor de lucruri spirituale menite să cînte isprăvile memorabile ale poporului și eroilor săi, să înfățișeze variatele aspecte ale existenței sale, să însușească curajul și înlesnească înțelegerea vieții. Ca orice făuritor, el făurește dintr-un material preexistent — tradițiile, cîntecele populare, sentimentele ce animă colectivitatea, bucuriile și durerile ei, viziunea ei despre lume și istorie, despre sensul vieții. Acesta e materialul preexistent al poeziei și numai acei poeți sînt într-adevăr creatori, care știu să dea formă sentimentelor, bucuriilor și năzuințelor poporului lor, care știu să soarbă din nesecatul izvor al imaginației și înțelepciunii populare, care se identifică cu poporul lor, care limpezesc imaginile lui, le ridică la tipicitate și universalitate, string singularitatea din jurul lor în concentrarea universalității. Poeții au fost numiți astfel nu fiindcă au creat din nimic, ci fiindcă secează din materialul preexistent această viață materială și spirituală a poporului lor. Ei sînt cu atât mai mari cu cît se identifică mai adînc cu aspirațiile poporului, ale clasei sale progresiste.

Prozatorul Sadoveanu este unul dintre cei mai mari poeți ai literaturii mondiale actuale, fiindcă este un făuritor care, în creația sa literară — poezie — cu o artă inegalabilă, a folosit bogăția spirituală a poporului român și în deosebi bogăția înțelepciunii și lirismului țăranilor moldoveni, omnia fărănească ce s-a prefăcut în umanismul sadovean. Dragostea față de popor s-a impletit cu literatura populară. „Găseam în literatura populară și în popor — scrie Sadoveanu în „Anii de ucenicie” — o perspectivă de noutate la care se adăuga dragostea mea adîncă pentru umilii, ofensați și nedreptățiți”.

Umanist el însuși, Mihail Sadoveanu a fost unul dintre primii cărturari de seamă ai țării noastre care a înțeles uriașa semnificație a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, umanismul ei integral, capacitatea ei de a da curs liber forțelor creatoare ale poporului.

Răspunzînd apelului lui Maxim Gorki pentru ajutorarea victimelor de pe Volga ale intervenției imperialiste din anii 1918—1920, M. Sadoveanu este inițiatorul unui comitet român pentru ajutorarea acestora. După eliberarea țării noastre de sub tirania țarilor, Sadoveanu a putut să exprime nestîngherit convingerile sale profunde în lucrarea „Lumina vine de la Răsărit”. În această lucrare, el spulberă calomniile burgheze împotriva Uniunii Sovietice și arată superioritatea umanismului socialist. În același timp, el adresează o caldă chemare intelectualilor din țara noastră de a sluji cu devotațiune poporul. „Cărturari de preluftindîni din această țară, uniți-vă. Puneți-vă în slujba poporului... Mă adresez tuturor aceluia care socotesc că-și iubesc neamul, tuturor celor ce s-au scutrit și se socotesc democrați. Căci o lumină nouă se revarsă din răsărit”.

Unul dintre întemeietorii Asociației Romine pentru stringerea legăturilor cu Uniunea Sovietică (ARLUS) și vreme îndelungată unul din conducătorii acestei Asociații, Sadoveanu a desfășurat o viață activată pentru întărirea și lărgirea prieteniei cu U.R.S.S.

După victoria insurecției de la 23 August 1914, Sadoveanu s-a alăturat forțelor populare conduse de Partidul

Comunist Român, participînd activ la lupta pentru victoria regimului democrat popular, pentru o Romînie nouă, socialistă.

Ales deputat în primul parlament democrat al țării în 1946, iar apoi deținînd înalta demnitate de Vicepreședinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, Mihail Sadoveanu a adus o contribuție din cele mai prețioase la realizarea și consolidarea noului ordin social și de stat din țara noastră. Cu prilejul votării Constituției în anul 1952 în Marea Adunare Națională el a declarat: „Mă simt al poporului meu pînă în cel mai alfund trecut de suferințe; mă simt al prezentului prin cuvîntul de progres și pace al generației mele; mă simt al viitorului prin luptătorii tineri ce mă vor continua. Ce săvîrșim noi bun în prezent se leagă de întreaga operă a viitorului”.

Mihail Sadoveanu a jucat și joacă un deosebit rol în îndrumarea culturii rominești pe căile luminoase indicate de Partidul Muncitoresc Român. Președinte al Uniunii Scriitorilor din țara noastră, a îndrumat literatura noastră pe drumul umanismului socialist.

Sub conducerea partidului nostru, cunoscînd viața nouă ce se dezvoltă în țara noastră, Mihail Sadoveanu s-a convins prin propria sa practică de justitea marxism-leninismului. El s-a pătruns de ideea că treapta cea mai înaltă a patriotismului și umanismului a lui în artă este spiritul de partid. Așa se explică o nouă înflorire a creației sale în cărțile „Păuna mică”, „Mitrea Cocor”, „Nada Florilor”.

Membru fondator al Academiei Republicii Populare Romine și vreme îndelungată vicepreședinte al acesteia, Mihail Sadoveanu a adus un aport neprețuit la transformarea ei în cel mai înalt for al științei și culturii în țara noastră, la crearea spiritului nou care animă cercetarea științifică legată de procesul construirii socialismului.

Pentru meritele sale excepționale la instaurarea și întărirea regimului democrat popular, la crearea și dezvoltarea culturii și științei noi, socialiste, lui Mihail Sadoveanu i s-a acordat în 1955 cea mai înaltă distincție, aceea de Erou al Muncii Socialiste.

Mihail Sadoveanu este unul dintre cei mai de seamă și mai neobșitii luptători pentru pace al poporului român, una din figurile proeminente ale mișcărilor contemporane pentru pace din întreaga lume. Președinte al Comitetului Național pentru apărarea păcii din Republica Populară Romină, de la înființarea sa, participant la numeroase congrese și adunări internaționale de luptă pentru pace și membru al Consiliului Mondial al Păcii, membru al Comitetului pentru decernarea premiilor internaționale Lenin „Pentru înfrînerea păcii între popoare”, Mihail Sadoveanu desfășoară o rodnică activitate în vederea atingerii acestui nobil ideal: crearea unei lumi fără războaie. Ca încununare a eforturilor sale, ecou al năzuințelor de pace ale poporului român, lui Mihail Sadoveanu i s-a decernat în anul 1951, Medalia de aur a Consiliului Mondial al Păcii pentru romanul „Mitrea Cocor”.

Activitatea obștească a lui Mihail Sadoveanu se înscrie ca o latură esențială a multilateralei sale activități creatoare: expresia personalității sale de scriitor și cetățean al patriei noastre, care și-a pus incomparabilul său talent în slujba poporului său și a idealurilor nobile ale umanismului socialist.

Alături de întregul popor român, Academia Republicii Populare Romine exprimă marelui scriitor și cetățean sentimentele sale de profundă admirație, de dragoste și de mîndrie colegială.

acad. Athanase JOJA
Președintele Academiei R.P.R.

Pe fulgere

Nu-s eu făcut să trag la cărioară, deși nici treaba asta nu-i ușoară, și-ți trebuie ceva talent ecvestru, ca să distingi galopul de buiestru, să-ți potrivești la pasului măsură îndeosebi la deal, la cotitură, fiindnd priorea pururea în lut, la șleaurile drumului bătut.

Mi-e drag să ies în zare cînd răsună primenitoarea, rodnică furtună, cînd apele se zburcă de parcă ar vrea către iznoare să se-ntoarcă, și fulgerele flutură-ntr-nori scîntetetoare ramuri fără flori, și nu se vad cărari și stele nu-și e de mers pe fulgere în sus!

Atunci îmi place să mă duc piepș prin vișorul vînd pe grotiș, perechile de aripi să-mi desfac, ca bidivul moșului Novac, să sparg cu ele negura și ceața și-ntr-un colnic să-nfîmșin dimineața cu ochii arși ca de-o iubire veche, cu-o floare de leacefăr la ureche.

Dan DEȘLIU

CICI CONSTANTINESCU

„Otelar”

EROII ZILELOR NOASTRE

„Fiecare epocă naște eroii săi”. Cu aceste cuvinte începe o importantă chemare adresată de colegiul redacțional al ziarului „Pravda” scriitorilor sovietici, ziaristilor, corespondenților de presă, etc. chemare publicată în pagina întâia a ziarului din 31 octombrie a.c.

„...În munca creatoare, constructivă, — se scrie în chemare — în întrecerea întregului popor pentru îndeplinirea înainte de termen a planului șesenal, în viața de zi cu zi a milioanele de oameni, se vădesc strălucit trăsăturile omului nou — omul viitorului comunist. Vedem aceste trăsături în faptele și gîndurile inovatorilor glorioși în producție de la orașe și sate; în minunatele realizări ale savanților sovietici — cuceritorii cosmosului; în abnegația și devotamentul față de popor al celor care, la chemarea Partidului și Comsomolului, au plecat să muncescă la deselejarea pamînturilor virgine, la noile construcții ale șesenalului; în faptele celor care cu arma în mînă au apărat patria noastră socialistă și care stau de strajă muncii pașnice a oamenilor sovietici; în munca și viața fruntașilor și colectivelor muncii comuniste; în activitatea aglătorice de prezentare. De exemplu, spectacolului pe care îl pregătim pentru aniversarea partidului va fi rezultatul unei munci colective la care

Chemarea adresată de colegiul redacțional al ziarului „Pravda”

onoare a celor ce lucrează pe tărîmul literaturii, științei și artei, a ziaristilor, a tuturor lucrătorilor din domeniul culturii sovietice”. Redacția „Pravdei” anunță că va în cepe foarte curînd „publicarea sistematică” a unor portrete literare despre fruntași ai luptei pentru construirea comunismului. Din aceste schițe și esuri va fi alcătuită o serie de volume sub titlul „Eroii zilelor noastre”. Redacția „Pravdei” își propune să publice primul volum din această serie în cîntecul Congresului al XXII-lea al P.C.U.S. (care urmează să aibă loc în 1961).

Chemarea a trezit imediat un ecou deosebit de puternic. În aceeași zi a fost convocată o ședință extraordinară a prezidiului filialei din Moscova a Uniunii Scriitorilor Sovietici, care a dezbătut chemarea „Pravdei”. A înfățișat pe eroii zilelor noastre — a spus în cuvîntul său la ședință poetul S. Șoșpaciov — este o sarcină nobilă a literaturii și publicisticii”.

La Leningrad, secretariatul filialei Uniunii Scriitorilor a constituit o comisie, alcătuită din scriitorii D. Granin, I. Gherman și A. Saporov, pentru organizarea și coordonarea participării scriitorilor leningrădeni la această inițiativă.

Zilele trecute, „Pravda” a scris despre ședința conducerei Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., la care, printre alții, au participat A. Tvardovski, N. Tihonov, A. Surkov, A. Salski, N. Gribaciov. Secretariatul Uniunii a chemat pe scriitorii și colectivele redacționale ale tuturor revistelor Uniunii să participe la crearea de schițe, esuri și portrete literare, consarale „eroilor zilelor noastre”. Secretariatul a recomandat conducătorii Uniunii Scriitorilor din diferitele republici ale Uniunii Sovietice să organizeze dezbaterile chemării „Pravdei” în adunări locale ale scriitorilor.

repertoriului? Ce spectacole vreți să prezentați?

— Obiectivul principal al teatrului, sarcina lui de onoare, este promovarea unei dramaturgii originale pe teme de actualitate. Vom prezenta de asemenea lucrări ale dramaturgilor sovietice, ale dramaturgilor țărilor socialiste. Vom juca piese ale repertoriului clasic și modern din alte țări. Teatrul nostru va fi un teatru de pamflet contra ideologiilor burghizeze.

În spectacole vom încerca forme noi, aglătorice de prezentare. De exemplu, spectacolului pe care îl pregătim pentru aniversarea partidului va fi rezultatul unei munci colective la care

(Continuare în pag. 5)

De vorbă cu Radu Beligan, directorul Teatrului de Comedie

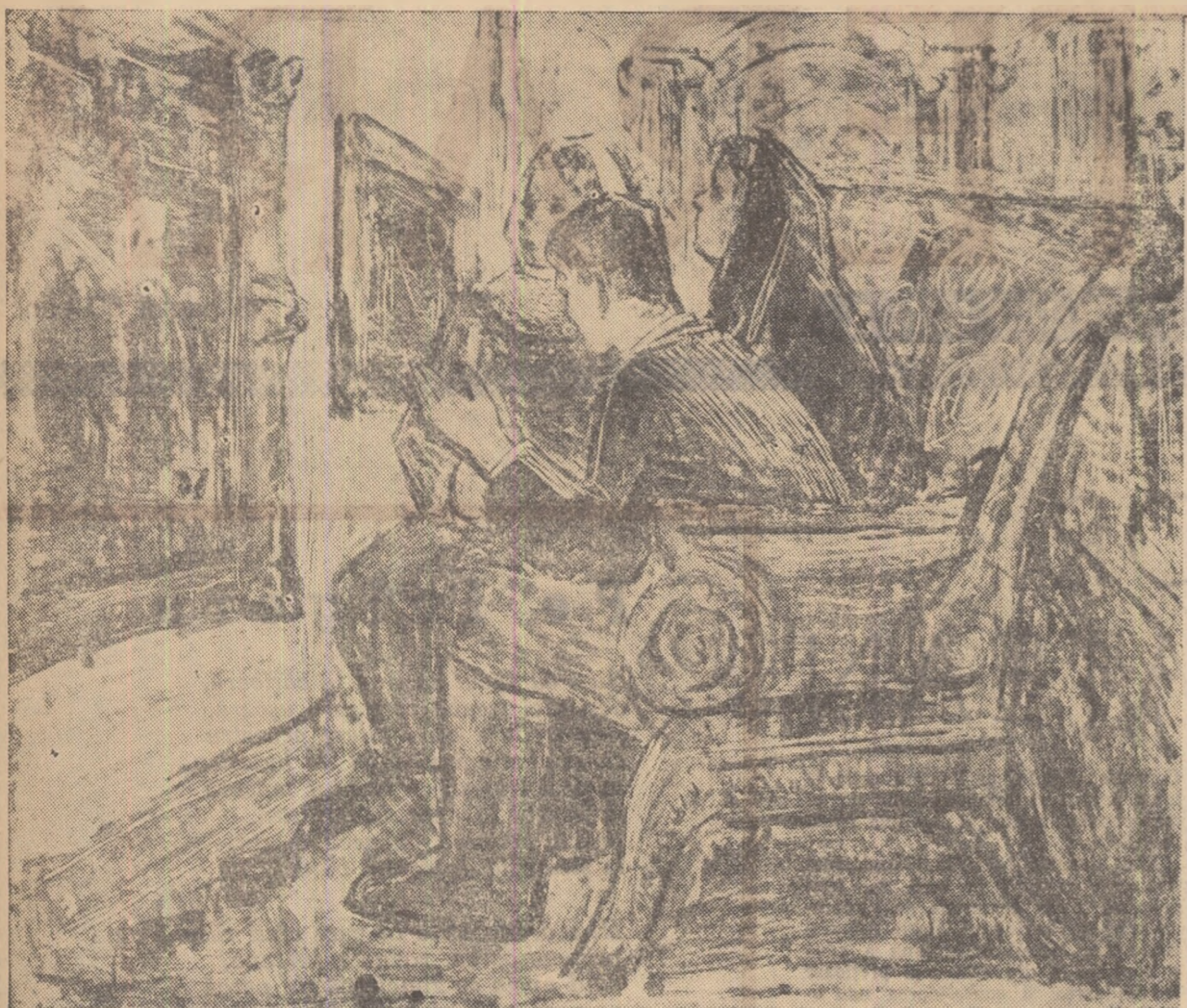
În teatrul nostru, risul va fi stăpîn. Risul viu, robust și demascator, Risul sănătos al celor ce desăvîrșesc construcția socialismului.

„Propaganda și agitația au devenit mai strîns legate de sarcinile practice ale construcției socialiste, contribuind activ la însușirea politicii partidului de către masele largi, însulețindu-le, mobilizîndu-le în lupta pentru înfăptuirea ei”, a spus tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al Partidului. Teatrul nostru va căuta să traducă în fapte mărețele directive ale Congresului.

— Care este obiectivul principal al

IN ACEST NUMAR :

- Lisaveta fragment de roman de Mihail Sadoveanu (pag. 4)
- Impresii dintr-o călătorie în Mexico și Cuba acad. Iorgu Iordan (pag. 4)
- Într-o dimineață schiță de Petru Vintilă (pag. 5)
- Staturi unui tînar critic de G. Bernard Shaw (pag. 8)

G.H. ȘARU (Din expoziția „Imagini de călătorie din U.R.S.S.”) „Colhoznicii la muzeu”

ȘTEFAN LUCA:

„Călător pe întinsul patriei”

Străbătând întinderile Moldovei și ale Munteniei, înălțimile muntoase ale Ardealului, călătorul-reporter Ștefan Luca compară vestigiile trecutului cu înfăptuirile mărețe ale socialismului. Moldova lui Ștefan cel Mare este astăzi Moldova impresionantelor combinate chimice de la Săvinești și a complexelor industriale — laminorul de la Roman, combinatul de cauciuc sintetic, rafinări modernă de petrol, combinatul de produse sodoice și uriașul termocentral de la Onesti. Noile construcții adaugă o altă faimă melagurilor istorice. Rolul său monoton al cimpilor și dealurilor, cu natura săracă, suferă astăzi transformări radicale. Oamenii s-au obișnuit cu înălțimile. Se șterge amintirea orașelor prăfuite de provincie, a locurilor unde nu se întâmplă nimic. Vechiul Galați devine șantier de construcții poartă semnele viitorului.

Obsedați de amintirea locurilor natale reporterul intră cu plăcere asupra peisajelor transilvănene. Îl impresionează și aici ritmul dezvoltării construcției. Nu mai recunoaște drumurile provinciale unde au dispărut casele cu mesele de bilard sau cu „balurile intelectuale”. Ludușul, ardeșel așezat pe malul Mureșului, trăiește forțata ridicării noii fabrici de zahăr. În Baia Mare, industria a impulsionat comerțul, circulația și transporturile, iar uzina metalurgică din Oradea produce paisprezece sortimente de mașini-unelte.

Ajunși la poalele muntelui, călătorul străvește farmecul secolului mureșan. Nostalgic revin amintirile copilăriei: zvonul holdelor, fițitul de greei, seva mustoasă a firului de lărbă strivit între dinți și senzația prezentă încă a secerii în palma înfierbântată de muncă. Acum îl înconjură bucuria muncii, belșugul roadelor, noile imagini ale frumuseții în cîmpia mureșană. Istoria Brevenilor, sat cu uzină electrică, dispensar, cinema, cîmîn de zi și sute de aparate de radio, devine istoria unui orașel agricol socialist în plină dezvoltare. În gospodăria agricolă colectivă din Băliș lucrează laolaltă un-

MIHAI NOVICOV:

„Povestiri despre Doftana”

Carta lui Mihai Novicov este un document literar în care sînt descrise faptele și întâmplările petrecute în viața luptătorilor comuniști în închisoarea Doftana, în anii ce-au precedat prăbușirea acesteia, în noiembrie 1940. Este adevărat că autorul, în scurtul cuvînt înainte la cea de a doua ediție, apărută de curînd, face următoarea precizare: „Tot ce povestește aici (este vorba de povestirea autorului, n.n.) se întîmplă deci pe fapte cunoscut, frăte. Toțuși, „povestirile” nu sînt simple amintiri, întrucît autorul și-a permis să povestească altele unele fapte, să schimbe uneori ordinea întâmplărilor, să aducă și alți eroi, să pună pe seama lor faptele sau cuvintele altora.”

Mihai Novicov urmărește să ofere cititorilor o imagine a asprelor condiții de viață în care au luptat comuniștii la Doftana. De aici și atitudinea autorului, care comentează, fără abuz, e drept, faptele, extrage semnificația fiecărui eveniment trăit.

Cititorului i se oferă o succesiune de tablouri, care pun în lumină sensurile generale, de ordin etic și politic, ale luptei din însăși incinta închisorii.

De cele mai multe ori relatarea se constituie în scurte povestiri cu o compoziție unitară și personaje distincte. Faptul nu exclude totuși folosirea unor procedee reportericești, cum se întîmplă în „Prima zi” sau în „Prăbușirea” unde locul narrațiunii organizate epic îl ia notarea succintă și precipitată a întâmplărilor și frînturilor de dialog. După lectura povestirii „Prima zi”, cititorul cunoaște întreg cortegiul de privațiuni și de suferințe pe care mulți dintre cei mai devotați luptători pentru cauza eliberării poporului le-au avut de suportat din partea zbirilor în închisoarea Doftana.

În „Prăbușirea” este descris cu mult dramatism tragicul episod al dărîmării zidurilor închisorii datorită vio-

CĂRȚI

MIHAI NOVICOV:

„Povestiri despre Doftana”

Carta lui Mihai Novicov este un document literar în care sînt descrise faptele și întâmplările petrecute în viața luptătorilor comuniști în închisoarea Doftana, în anii ce-au precedat prăbușirea acesteia, în noiembrie 1940. Este adevărat că autorul, în scurtul cuvînt înainte la cea de a doua ediție, apărută de curînd, face următoarea precizare: „Tot ce povestește aici (este vorba de povestirea autorului, n.n.) se întîmplă deci pe fapte cunoscut, frăte. Toțuși, „povestirile” nu sînt simple amintiri, întrucît autorul și-a permis să povestească altele unele fapte, să schimbe uneori ordinea întâmplărilor, să aducă și alți eroi, să pună pe seama lor faptele sau cuvintele altora.”

Mihai Novicov urmărește să ofere cititorilor o imagine a asprelor condiții de viață în care au luptat comuniștii la Doftana. De aici și atitudinea autorului, care comentează, fără abuz, e drept, faptele, extrage semnificația fiecărui eveniment trăit.

Cititorului i se oferă o succesiune de tablouri, care pun în lumină sensurile generale, de ordin etic și politic, ale luptei din însăși incinta închisorii.

De cele mai multe ori relatarea se constituie în scurte povestiri cu o compoziție unitară și personaje distincte. Faptul nu exclude totuși folosirea unor procedee reportericești, cum se întîmplă în „Prima zi” sau în „Prăbușirea” unde locul narrațiunii organizate epic îl ia notarea succintă și precipitată a întâmplărilor și frînturilor de dialog.

După lectura povestirii „Prima zi”, cititorul cunoaște întreg cortegiul de privațiuni și de suferințe pe care mulți dintre cei mai devotați luptători pentru cauza eliberării poporului le-au avut de suportat din partea zbirilor în închisoarea Doftana.

În „Prăbușirea” este descris cu mult dramatism tragicul episod al dărîmării zidurilor închisorii datorită vio-

lenta lui cutremur din noiembrie 1940, cînd și-au găsit moartea mulți luptători comuniști, între care și Ilie Pintilie, conducător de frunte al Partidului Comunist Român.

Deosebit de interesant este problema dezbătută în mai ampla narațiune „Fratele Virtute”. Prin faptele, pline de miez, auzului demonstră artistic că Doftana a constituit o adevărată școală a curajului și a consecvenței revoluționare. Căzul lui Chiril Ceban, un fărîm răscolit de la Tatar-Bunar, care străbate în închisoare drumul formării ca luptător comunist, este pilduitor. Cu atît mai mult cu cît evoluția acestuia om este pusă în raport direct cu procesul de totală decompunere morală, a trădătorului reformist Vitas.

În ultima parte a volumului, reușita autorului este doar parțială, lucrurile fiind încă expeditiv uneleori și încete adesea de un anume ton didactic, uniform.

De altminteri, cititorul singur este în măsură să extragă învățămintele propuse de autor în acest epilog din întregul conținut de idei și fapte al volumului „Povestiri despre Doftana”.

Lucrare cu un profil distinct în ansamblul literaturii noastre de evocare a luptei partidului în ilegalitate, — ea are capacitatea de a ne emoționa.

N. CIOBANU

Sinziana POP

guri, romîni și sași. În schițele fugare ale reporterului se conturează tipuri de oameni noi: prim topitorul Vasile Benea din Reșița și maestrul huleodor Stefan Tripsa — eroi ai muncii socialiste, bătrînul miner Ion Tigoreanu, inginerul agronom Tită Făniță, fărîm ardelenț Paul sau muncitorul Neagu Vasile. Chiar în limitele reportajului, Ștefan Luca ar fi trebuit însă să dea mai multă consistență figurilor umane. Îl apreciem pentru talentul său de peisagist și narator, pentru ritm cu care cîntă frumusețile muncii socialiste, pragmat, prin harnică activitate de reporter, lucrările literare de amploare de mai tris-

Simbolul dragonilor din muntele Hamhin în care tot ce zideai se dărîma îndată, s-a amplificat la proporții colosale în timpul barbariei ultimului război. Dar ascultînd legendele populare, călătorului „îi place să fie” de partea celor ce povestesc că „miresmele florilor i-au ucis” pe cei opt dragoni. Este veridică seneca mai verosimilă a acestei legende, într-o țară în care se începe o muncă fermă și eficace de reconstrucție.

Preocupat mai puțin de viața de fiecare zi a oamenilor din Coreea de Nord, de uriașă muncă de reconstrucție pe care o duc, poetul s-a apropiat mai mult de tradiția și legendele poporului. Aceasta este, poate, și parca cea mai izbutită a cărții lui A. E. Baconsky și în ea sînt mai evidente calitățile care și carențele acestui jurnal de călătorie, în care autorul

vaște judicioasă, ceea ce pentru un debutant care atacă o temă atît de bogat tratată constituie desigur un succes.

Costică Lavric, fărîm harnic și viteaz, vrea să-și dea mărul unuia dintre copii la invățătură. Dar Mihai care dovedise aptitudini pentru școli înalte e scos — în ultima clasă primară — de-abia al treilea, de o învățătoare care credea că premiile și înfătușura n-îs pentru săraci. După ce își învinge neîncrederea sădită de învățătoare, Costică Lavric are de rezolvat greata problemă a greutăților materiale, pe care o duce la bun sfîrșit datorită morții oportune a unei soare înlelegătoare. Dar cînd totul pare în sfîrșit rezolvat, încep rechizițiile și con-

ducția sa Smaranda. Doctorul Blîndu e schifit în linii sigure: „Ștefan fusese silitor, unul din cei mai buni (student n.n.). În laborator, la practică, își nota sirgincinos explicațiile profesorilor”. „Tot timpul și-î întrebuința pentru studiu”. „Lucrurile de mîntuială n-î-i plăcuseră niciodată. Încă din anii aceia (ai studenției, n.n.) se hotărîse să plece undeva la țară și să se ocupe serios de profesie. Răzîmna lui de a fi și-î concretizase în următorul precept: independența totală a datoriei”. „Temperamental nelinid un fanatic, era totuși dispus, pentru îndeplinirea acestui lucru, să tacă, dacă ar fi fost nevoie, cele mai mari sacrificii” (pg. 87-88). Doctor conștiincios, devotat și fire blînd, Blîndu își cucerește de la început simpatia satului. Greșeala lui, însă, o constituie faptul că el consideră că a-și îndeplini datoria profesională e sulțic și deși dorește înfrînarea gospodăriei colective, nu participă activ la întemeierea ei. În relațiile sale cu oamenii, doctorul dovedește un fel de navitate politică, fapt care, în condițiile unei atmosfere de tensiune maximă, duce la moartea sa. Într-adevăr, doctorul e ucis de sîntar Buluc, pe care Blîndu îl simpatiză să tacă atunci cu medicamente sau mici operații netaste pentru pacienții. Tot Buluc încercase să-î ucidă și pe tînărul Aurel (Dochean, bun prieten al doctorului, care milita pentru înfrînarea colectivă).

Nuvela e interesantă, autorul creionează bine diferite personaje și în deosebi are un ochi atent care notează amănuntele vieții cotidiene. Conflictul suferă însă în urma faptului că dublul asasinat al lui Buluc nu e sulțic motiv psihologic și nu e fundamental social. Într-adevăr, gestul nebunesc al administratorului pare dictat de o exasperare personală și nu de un interes de clasă. Litoral e lirescă posibil, dar în felul acesta el nu se leagă de lupta politică dusă în sat, nu se integrează conflictului central, rămîind un episod, un accident. Există o autentică plăcere de a vorbi a personajelor, care povestesc înfiorat, dar uneori ea se preface într-o transcripție inutilă a unor conversații nerelevante. (— „Păi eu ce-îi ziceam? Aici te doare? — Da, Au!... — Dar aici? — Aa! Acolo mă doare rîm de tot. — Dar aici? — Nu mă doare etc. sau se transcriu rețetele: — „Va să zică n-ai voie să măînăci sărat, acru și în special... etc). Desigur, acestea sînt lipsuri inerente debutului pe care autorul le poate ușor evita pe viitor. Un ritm mai viu al povestirii ar fi de dorit. Important este însă că tînărul scriitor știe să observe și să povestească, știe să creioneze personaje și să conducă o acțiune. Desigur în literatură aceasta nu e totul dar fără aceste calități cineva nu poate deveni scriitor. La Alexandru D. Lungu, baza de pornire e solidă, sănătoasă.

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

de Paul GORGESCU

caricaturizat e Jean Cavalierul, achizitorul necinsit.

Tot din seria femeilor hotărîte, pălimase, e și Lișca, țigăncă ghicitoare care își părăsește brusc familia pentru a-și căuta bărbatul pe linia tramontali. Silueta romantică a tinerei lemei cititorului o reține, melodia implicită impotriva războiului și convingătoare — cea mai bună schiță din volum — bărbatul, profesorul Cernat, e un cum zice Anton Pann — „Iricos de insurătoare”, în timp ce femeia, Lișca Dobrogeanu, directoarea școlii din Lacu Dulce, e voluntară, „Cantoul părăsît” e povestea unui absolvent al facultății de filologie care — socotindu-se scriitor — privește numera sa ca învățător într-un sal drept un exil trecător. Dar satul nou îl prinde în problemele lui interesante și, cîncîndu-î viața, Cernat poartă pe drumul realizării sale ca cetățean și ca viitor scriitor. Episodul conține de la stăruia de radioficare, în care Cernat realizează eficiența talentului, e concludent. Unele din figurile creionate — cum ar fi repezitul dar cinstitul Sandu Bucur — sînt interesante. Dar figura cea mai atrăgătoare e Lișca Dobrogeanu, lată vitează, a supra căreia două episoade aruncă o lumină revelatoare. Episodul luptei cu hitlerștii, în care Lișca își pierde mama, e scris cu dramatism concentrat și de aceea emoționează.

Aceste schițe aduc o mentalitate nouă. Personajele reacționează astfel,

valorile s-au schimbat și cei atășaji de vechea mentalitate se prăbușesc. Ar fi prematur să vorbim la Fănuș Neagu de eroi pozitivi (deși Florea Pelin, Sandu Bucur, Lișca Dobrogeanu au numeroase trăsături ale omului nou) și de semnalat că locmat comuniștii, cei cu munci de răspundere sînt cei mai slabi realizați (Horia Moheanu, Sava Pelin ș.a.); dar e clar că nu ne mai aflăm în satul vechi, ea se produce transformări în relațiile dintre oameni, în conștiința lor. Andrei Tutulan, frizer din Brăila (atîna la oraș...), e un om cumsecade, cam nav și țără o conștiință politică deosebit de ridicată. Cînd vede că florăria de peste drum, proaspăt deschisă, e înjuită de Marțian Pop, el îl pîmșează ospitalier pe fostul lui oțel și la un pahar de vin își povestește amintiri din zilele războiului. Dar cînd frizerul își dă seama că Pop e un ticălos, el se comportă ca un cetățean conștient.

Ar fi de dorit, așadar, ca Fănuș Neagu, dezvoltîndu-și în continuare calitățile epice de care dă dovadă, rămîind în zona actualității, să atace direct conflictele centrale și să descrie nu numai creșterea conștiinței la oameni puțîn evoluți politic dar și la cei mai înaintați reprezentanți ai societății noastre, comuniștii. Nu e nici o îndoială că tînărul scriitor își va da în curînd întreaga măsură a talentului său.

ALEXANDRU D. LUNGU:

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

„Hotar”

O CARTĂ PE SĂPTĂMINĂ

A. E. BACONSKY:

„Călătorii în Europa și Asia”

Găsești în paginile închinare Co-

roci, din cartea de „Călătorii...” a

lui Baconsky, o remarcabilă artă

de înregistrare realistă a contras-

telor, realizată prin situarea în

doi perspective ce nu se armoni-

zează (ce nu se armonizau încă

în acei ani de după război) în

„țara dimineților răcoroase”: a

naturii „superbe” și a „oamenilor

lăși în țară cu întunecata lor tra-

gedie”. „Mi-a plăcut mult marea

la Htman. Am presimțit ceva din

poezia tainică a Pacificului...”,

dar, după o descriere ferocă, vi-

ziunea se întunecă: „Pe fărîm era

însă prea mult dezolare. Casele

mici ale pescarilor ieseau tîmide

dintre lanurile roșcate de goale,

și geamurile mici ca niște ochi

oblici priveau cu lumini mîhnite

spre orașul ce se zărea dărîmat

pe nisip”. În țara ruinelor înlî-

ritoarei stațiuni climatice Kosen,

în țara silvînturilor celor cinci

sute de statete din muntele muzeu

de artă ce fusese templul Ton-

Bul-Sa, în țara bordurilor și a

peșterilor în care se retrăseră o-

amenii fără locuință, concluzia în

tegorică — „Iată dar efectele civi-

lizatorilor americani: oamenii s-au

intors la caverne” — capătă rezon-

anțe de revoltă și de protest. Exi-

stă o emoție, o admirație în țara

„măsurilor energice pentru recon-

struire” luate de puterea populară,

în țara străduințelor specialiștilor

în arhitectura templor de a re-

face marile muzee ce adăposteau

cultura de veacuri a unui popor.

Simbolul dragonilor din muntele

Hamhin în care tot ce zideai se

dărîma îndată, s-a amplificat

la proporții colosale în timpul

barbariei ultimului război. Dar

ascultînd legendele populare,

călătorului „îi place să fie” de

partea celor ce povestesc că „mires-

mele florilor i-au ucis” pe cei opt

dragoni. Este veridică seneca mai

verosimilă a acestei legende, într-

o țară în care se începe o muncă

fermă și eficace de reconstrucție.

Preocupat mai puțin de viața

de fiecare zi a oamenilor din Co-

reea de Nord, de uriașă muncă

de reconstrucție pe care o duc,

poetul s-a apropiat mai mult

de tradiția și legendele poporului.

Aceasta este, poate, și parca cea

mai izbutită a cărții lui A. E. Ba-

consky și în ea sînt mai evidente

calitățile care și carențele acestui

jurnal de călătorie, în care autorul

vaște judicioasă, ceea ce pentru un

debutant care atacă o temă atît

de bogat tratată constituie desigur

un succes.

Costică Lavric, fărîm harnic și viteaz,

vrea să-și dea mărul unuia dintre

copii la invățătură. Dar Mihai care

dovedise aptitudini pentru școli în-

alte e scos — în ultima clasă prim-

ară — de-abia al treilea, de o înv-

țătoare care credea că premiile și

înfătușura n-îs pentru săraci. După

ce își învinge neîncrederea sădită

de învățătoare, Costică Lavric are

de străbătut distanțe uriașe, pornind

de Coreea prin Sihan și Moscova

— Leningrad — Suhuini și Ba-

tum — stepa ucraineană, spre

București.

Într-un atare jurnal de călătore-

rie, esențială este, fără îndoială,

prisma prin care privește autorul

și în cartea lui Baconsky călătore-

ri este, în mod evident, poet.

Baconsky are o senzație aproa-

pă materială a luminii pe care

o simte nuanțat în diversele puncte

LISAVETA

Desene de MARCEL CHIRNOAGA

Vn anul acela căzuse o iarnă tare și, la sfârșitul lui ianuarie, bintușă un viscol de-o săptămână, care ridicase toalele cetei. Unul din aceste toale era închis drumul principal, șoseaua națională, care trecea prin mijlocul satului.

Troianul se afla în dreptul casei neisprăvită a lui Ion Gheorghe. Mă duceam cu frăiorul meu Dimitrie, ca să ne dăm cu sănăta pe acest deal dăruit nouă de iarnă.

A trecut februarie, a trecut martie, s-au apropiat sărbătorile Paștelor și troianul strălucit în dreptul casei neisprăvite a lui Ion Gheorghe, împiedicând circulația. Toți cărușii de grâu și de lemne care treceau în lungul zărilor cu soare spre țigă, cămărașii boierești și stația de cale ferată, făceau un ocol lung, coborând drumulețul răsărit pe la luncă Lioara; prin marginea de la vale a satului, treceau apoi un pripor, ca să lăsașă iarăși la drumul mare.

Nimeni nu s-a gândit să unească interese comune și puterile așezărilor cu toții, ca să desfacă în câteva ceasuri acel troian. Sătenii s-au fcut de el și neapăsare chinându-se să-l ducă, „haramurile”; slujbașii năvălau și se ocupa de asemenea treabă care viza mai mult pe Dumnezeu și stăbule; viteaților și logoleșilor boierești puțin le pasa; așa că numai săarele de aprilie a înfătușat acea pământ; după care cărăușii țărani, cu aceeași liniște adormiți și-au reînțat tractul vechi.

Vreme de câteva zile, în puterea demnă a cucoană Sevastii, în epocă la așa-zisele autorități, vorbise el însuși cu subprefectul, adresase o scrisoare și prefectului; făcuse o vizită lui cucoană Iorgu vechiului, încercase a afla la asemenea faptă bună pe primar, Manole Ghencu. Acestuia din urmă, fost slujbaș a lui Ruset, îi „gurgeau mucoși”, cum spunea Ioana lui Lioara, la o fească tinăru.

În ziua aceea, în după-amiaza, în partea de nord a satului, în apropierea casei lui Ion Gheorghe, Casandra, nevastă lui, era o mișcare, o mișcare, în șele, cam greoaie în mișcări. Nu-i placea munca la cimp; mai bucuroasă răbătașă așeză se îndreptă din c-o grădiniță de legume, cât o stăteală în care jesea în ci neapă.

Ion Gheorghe era un bărbățel negricios și blăjin, vorbind potolit, cum fel de intristare.

Casa lor rămăsese neisprăvită. Avea acoperiș de paie și păreții numai în parte călădiți din vâltăci. Izbușă, bărbatul și femeia, chiar de la începutul căsătoriei lor, să și intrușchipeze o odăvălă într-un colț, în stropă, ca pe-ntr-o vară. Acolo în strimțoarea aceea își duceau băcuta. Incolo clădirea era vracă; vâta vântul prin coltoanele ei ca printr-o ruină.

Nu se știa de ce Ion Gheorghe rămâne tot așa intr-o odăvălă. Avea ceva rămint în țărână, muceca cu fragele de inimă a Casandrei lui, acasă, și făcea destul spor. La cimp jesea cu soțul ei numai la boierești, că n-avea în ciuntă; o luau alfel cătarășii în piepturile cailor. Dar făceau ce făceau și se achitau de datoria cântă curte. Și după aceea dădeau în brici și pentru semănătura lor. Nu era chip s-o urmeasă din loc. Rămăsese de la început în urmă și nu mai puteau ajunge pe alții.

Cucoana Aliecu ceruse lui Ion Gheorghe câteva țărâni, însă omul rămăsese închis în mihărie și muțenie.

— Știu eu, cucoane? A inginat el într-un rind. Pesemne că așa mi-a fost scris.

Într-o vreme, Casandra venea scutite mamei la operațiile pregătitoare leșutului. Eram și eu amestecat în treaba asta. Slujeam drept greutăle la învățatul sulului ori depănăm bumbac pe țevile suveicii.

Fără să fie întrebată, nevasta lui Ion Gheorghe, și-a dat cătră maică-mea toate sămălele.

Născutur lor pornea chiar din anul cînd „se luaseră”. Le pierse călul. Acel „cal roib”, cu steluță în frunte” le era de toată folosința la gospodărie. „Ca o slugă bună, duduie Profiră”.

acum șapte ani și iaca, acum și vine vremea să-l dezgroape.

Asta-i o datorie fără lertare. Dacă nu-l dezgroapă și nu-i fac slujbele cuvenite, se dovedesc cei mai păcătoși și mai mișei pe lume, „mai rău decît țigăni!”.

Asta-i durerea lor de cînd li s-a prăpădit roibul cel cu steluță în frunte.

Mama asculta pe vorbitoare cu mihărie să îndelungă.

— Cucoană Profiră, a urmat Casandra, ai să vezi mata că de-acuma și gospodăria lui Gheorghe Cucu se duce, cum se duce omături la răpă, primăvara.

Mama avea o privire umbră, înlăuntrul, cînd li se spunea „cucoană Profiră”. Și de-acela lor, Toțuși li spusese astăzi pentru că era soala lui cucoană Aliecu Smărăndin. O dezmiardă oarecum cu vorba asta și i se măturăse cu usurintă.

— N-ai văzut mata ce îngropăciune am făcut pentru bătă Sevastii a lui Gheorghe Cucu? Ce să spun? Au făcut bine și cuvințios. Pomenile după

zit. Așa am fost și eu în vremea mea; umblam și eu cu nasul pe sus, și pe urmă mi l-am coborît. Găci frumusețea și tinerețea trec. Și vin nevoile și intristările. Așa Lisaveta, cu întâmplarea asta a morții mine-sa a dus în țigă junca. Nădăjdindu-s-o să abă cu vițel pînă-n cealaltă primăvară. Acuma

Fragment de roman de Mihail Sadoveanu

n-or mai avea nimic. A dat-o în țigă pe cinecizi de lei, ca să poată face cele de cuvință mini-sa. Acuma Gheorghe Cucu are să se suie iar pe prispă cu boala lui de pleet și Lisaveta rămîne singură în toată gospodăria. Ea acasă, ea la ogor, ea la boierești... Cît a trăit maică-sa, îi

fără dragă? După ce răsare luna, bănuială cel de Nastasache se învalde cu cîntă la pîrleaz. Mare pozna! Dumnezeu să-l bătă și să-l detune!

— Spine și mata, cucoană Profiră, ce poate face o fată singură? Poate pune mîna pe furcă: e voinică și știe să se apere. Dar mîni vine un vătălel anume s-o scoată la muncă: undei-mai greu, acolo o pune. Cîteodată boiereșcul e mai greu decît munca silitică la ocnă. Mai ușoară osinda pentru moarte de om. Eu am auzit și dincoace de gard cîntă. Pe urmă, după ce s-au potolit cîntă, au soplit nu știu ce. Zice Lisaveta că iar li înduplec să se ducă. Știu eu? Poate să-i li înduplec, dar eu asta cu greu să cred-o. O! Doamne, va li fiind și pentru barbați, pe ceea lume, un foc neștos. Și dracii să-i creșteze cu călele de foc și să le presure cînd sare, cînd pipere... Adevărat că unorii și femeie-s de vînt.

Mama m-a strigat din urmă: — Unde te duci, Bălețel? — Nu mă duc nicăieri, mamă; vreau să mă joc în grădina.

— Glasul meu era nevinovat și convingător, însă eu voiam să mă duc ceva mai departe. Trebuia să văd pe broș Gheorghe Cucu, bolnav pe prispă casei lui, sub o pocladă veche. Trebuia să văd pe Lisaveta, despre care auzisem vorbindu-se că se lupă cu vatații. Cine să fie acel Nastasache vatațul?

— Nu-ți vine în mîntă cît de viclean e acest copil... s-a tînguit mama, în urma mea, în cerdac.

Intrușind pedepsele scrise în călășii sînt pentru păcătul mincunții și pentru păcătul neascultării, am trecut pîrleazul în grădina lui Gheorghe Cucu. Din grădina m-am uitat cu luare-amînte în ograda și am văzut pe moș Gheorghe Cucu ridicat de sub poclada lui și înfrînă ceva departe, peste zaplazul din fața casei lui. Căci în lada casei lui Gheorghe Cucu, vecinul ridicase zaplaz de scînduri. Acest vecin, gospodar, avea nume moș Alisandru Panțiru. Auzisem despre el în lăzile istorisirii. Privind și cu mîni multă stăruință din locul meu de pîndă, am văzut și pe Lisaveta alipită de zaplaz și ascuțind ceva ce se petrecea „dincolo”. Din cînd în cînd se și uita printre crăpăturile scîndurilor, apoi iar trăgea cu urechea.

Lisaveta era naltă și subțire, cu părul roșcat și obrazul stropit de piștură. Avea în privire ceva hotărît și semel. Cînd dădea cu ochii de mine, mihi zîmbea. Umbla curat imbrăcată, cu lusia de stambă și ciuboțele. Era cu fire înlăntită.

— Ma văzut numaidecît. — Vină incoace, Bălețel, m-a îndemnat eu în soaptă. — M-am dus lîngă ea. Miroseă plăcut a busuioc.

— Te-a trimis mămăuța? Are nevoie de mine? — Să nu mă spuși mamei... am răspuns eu. Mama crede că mă joc în grădina la.

— Bine, li place mai bine să te joci dincoace? — Da. — Poate-ți plac și niște mere varălice care s-au copt, lîngă sură? — Da, am confirmat eu iar.

Ea s-a întors iar la zaplaz, la priveliștea pe care o observa de pe prispă și Gheorghe Cucu.

În ograda cea largă, la Alisandru Panțiru, se întesau tot mai mult întrebări și răspunsuri dumșănoase. Nalt și uscat, cu plele carunte și înțins cu chimbr lat peste cămașă albă, moș Alisandru sta cu spatele la noi, făcînd față la doi feciori boierești, care intraseră pe poartă. Li muștra răsăit. Tropăia cu cizmele în loc și iar îi muștra.

— Nu așa; mie să nu-mi umblăți cu cotitură. Mie să-mi spuneli de ce-ai intrat la mine în ograda. — Am intrat și noi ca oamenii, bădăcă Alisandru. — Cum? — Am intrat și noi ca oamenii; doar ne cunosi.

— Se-nelege că vă cunosc. Voi sîneli dăuți ciocoișii. Tu, cel subțire, ești băuțel moașei Balasă. Tu, cel umflat cu țevia, ești feciorul lui Arvine, Alta n-ai putut face în viața voastră decît să intrăți slugi boierești, care neam din neamul vostru n-au fost slugi...

rînduială, coliva cea mai mare, praznic s-ajungă pentru toată lumea. A fost măfămit tot satul. S-a dat jos de pe prispă și Gheorghe Cucu și s-a ostent pînă la fîntîrin: măcar atîta se cuvenea. În colo rămîn toate în sama Lisavetel.

Lisaveta era fata Sevastii care murise și a lui Gheorghe Cucu. Mama a suspinat: — Întră la mare năcaz bătă oarec.

— Să intre! a zis cu cătăre-căruțea Casandra. Pînă acuma s-a lăudat că-i tinăru și frumoasă; acuma i s-a mai tăia din mărire.

— Care mărire, Casandra? — Nevasta lui Ion Gheorghe a rămas fără răspuns un răstimp, apoi a oltat: — Ai mata dreptate, cucoană Profiră, a grăt ea cu glas mai imblîm-

era mai ușor. Acuma a da în brînci. Și mai umblă după ea și nu-i dă pace și zăbuld acela de vataș, Nastasache. Nu știu ce-i cu oamenii aceștia boierești: parcă au înțeles într-una le joacă ochii după luste.

Asta-i blăstămul tagmei noastre, cucoană Profiră, ieri, Lisaveta își ducea pe măsă la fîntîrin ș-o bocea cu săpăle rînduri de lacrimă. Ce să spun?

tare bine și frumos o bocea, cu potrive vorba, fără să uite nimic — așa că plîngeam cu toatele cite ne allam împrejur. Oricît, supărată trebuie să fie o fată care duce la groapă pe măsă, fiindu-i pe lîngă toate, și singur sprîjin pe astă lume. Și după înmormîntare osteneala cu prapuzul.

Și după truda, iar nesomni și gînduri... — Ce-ți pare dumniște, cucoană Profiră?

— Ce vinovăție are Lisaveta, Casandra? — Așa-i, cucoană Profiră dragă, mă întreb și eu și văd că nu-i vinovată cu nimic. Poate ar face bine să deie niște sîrînduri la biserică, ori să puie pe baba Ursăria să-și desfacă dar și asta e o chelărie și ea, din robia în care a intrat, nu mai iese. Doar Maica Domnului să facă o minune; se duce de peste deal un voinic, s-o fure și s-o ducă în lume. S-au mai văzut de acestea.

— Slabă nădejde! a soplit mama, cu ochii pierduți în picla Siretului.

VI Nesimtit, m-am strecurat pe cele trei trepte ale cerdacului și, pe urmă, în lungul unui părețe.

IMPRESII DINTR-O CALĂTORIE ÎN MEXICO ȘI CUBA

Alta Conferință a „Asociației internaționale a Universităților”, care a avut loc între 6 și 12 septembrie 1960 în capitala republicii Mexic, mi-a oferit prilejul să particip la lucrările ei, ca delegat al Universității „Tudor Vladimirescu” din Iași.

Prof. Tudor Vladimirescu, așa cum este cunoscut astăzi, destul de sumar, firește, diverse aspecte ale vieții unei îndepărtate țări de limbă romanică. Folosind aceste prileji, cu adevărat rar, am continuat călătoria, timp de două săptămîni, în altă toată colonie spaniolă din America, alături astăzi, din punct de vedere politic, în atenția tuturor oamenilor care urmăresc cu atenție evenimentele internaționale: Cuba.

În ciuda unor condiții de dezvoltare istorică foarte asemănătoare, aceste două țări diferă în momentul de față ca cerul de pîmînt. Nu cred necesar să mă oprec, în mod special, asupra deosebirilor dintre ele și cu alții mai puțin asupra cauzelor acestor deosebiri. De altfel, din cele ce urmează va rezulta cu destulă claritate justele afirmărilor mele.

Și cititorul va putea ajunge singur, nu numai la degajarea faptelor deosebitoare ci și la o explicare a lor, corect și realist.

În Mexic am cunoscut bine capitala și am făcut câteva excursii în efara ei, la distanța variînd între 40 și 80 kilometri, unde se pot vedea lucruri interesante fie prin valoarea lor arheologică sau artistică, fie prin peisajul natural îmbinat cu cel etnografic.

Ceea ce izbește de la început pe un călător venit dintr-o țară socialistă este numărul mare de contradicții pe care toate planurile. Orășel este de o rară frumusețe, atît prin așezarea lui naturală (pe un platou înalt cît Bucureștii noștri, înconjurat din toate părțile de munți, mai toți vulcanici sau fosti vulcanici, iar unii acoperiți de zăpezi eterne), cît și

prin mulțimea marilor artere de circulație, împodobite cu o exuberantă vegetație subtropicală, care, la prima vedere, te face să crezi că ești într-o enormă seră, bine încălzită și bine întreținută. Majoritatea clădirilor par vile, intrucît au, de obicei, un singur etaj (adesea numai parter și subsol), cu grădini sau curți care le despart de clădirile vecine, și această chiar în străzile cele mai centrale. Așa se explică marea extindere a orașului, despre care își poate face cineva o idee alînd, de pildă, că Avenida de los Insurgentes, artera lui principală, are o lungime de cea. 30 de kilometri. Această extindere, care îngreunăză în cel mai înalt grad munca edililor și a organelor în subordine, nu se justifică suficient prin mărimea populației (aproximativ 4 milioane și jumătate).

În contrast puternic cu centrul și împrejurimile lui, străzile mai periferice și, în special, periferia au o înfățișare sărăcăcioasă și adesea mizeră. Am ieșit din oraș, cu prilejul excursiilor, prin mai multe părți ale vălii și case de locuit joase, unele cu bordicele, întinse și umede, unde te întrebi, așa zicînd, cum trăiesc oamenii. Chiar în centru există astăzi de aspect în cerurile întinse ale multor case, din cauza hotelului meu, situat într-un cartier relativ nou, vedeam, fără să vreau, o curte învecinată, deși de gumeale și, pe vreme ploioasă, de noroi, în care făceau treabă, stăteau de vorbă sau se jucau numeroșii locatari ai „dependențelor” clădirilor arătoase de la stradă.

Vorbînd despre înfățișarea orașului, îmi vine în mîntă și altă contradicție, aceasta mai surprinzătoare

Mexico are arhitectură excelentă, poate cea mai bună din lume, datorită cred. condițiilor materiale (de natură pur fizică) în care au fost și continuă să fie să lucreze. Capitala acestei țări este construită pe un fost lac, iar unele părți periferice, toate recente, pe teren vulcanic sau prapăstios. Această situație le-a pus probleme extrem de grele în ce privește asigurarea solidității clădirilor, și cunosătorii sînt siguri că aceste probleme au fost soluționate în mod desăvîrșit. Atenția acordată aspectului estetic pare a fi fost însă deosebită, fiindcă după faptul că edificiul într-adevăr frumoasă n-am văzut decît prea puține (de pildă, Catedrala, Palatul Primăriei și Palatul Național, toate în celebra piață

de acad. IORGU IORDAN

Zoalo, sau Palatul Poștelor). Sînt înclinat să cred că grija excesivă pentru latura pur arhitectonică a clădirilor a slăbit, pînă aproape de epuizare, sensibilitatea artistică a constructorilor. Nici clădirile noi, „la americană”, nu satisfac exigențele de ordin estetic decît numai rarori, și aceasta, totdeauna, grație intervenției sculptorilor și pictorilor, ca, de exemplu, în cazul Bibliotecii Universitare, care impresionează puternic și prin îndrăzneala concepției. Acest edificiu se află în mijlocul „Cetății Universitare”, un complex bogat și armonios de construcții foarte recente și totodată moderne, străgătoare prin linia lor arhitectonică pură, ca și prin interiorul lor comod și agreabil.

Contradicțiile de ordin strict politic sînt și mai izbitor. Mexico are o veche și îndelungată tradiție revoluționară. Multă vreme a fost considerat drept țara cea mai progresistă a Americii Latine. Această reputație se întemeie pe faptul că a scăpat de jugul colonialist spaniol mai devreme decît altele și că, mai ales, a avut, acum 50 de ani, o revoluție agrară (inițiată și condusă, între alții, de un țaran, Zapata), care s-a soliat cu exproprierea latifundiilor de la 400 de hectare în sus. (Ce s-a ales, pînă la urmă, din această reformă, în condițiile capitalismului crescînd, cititorul romîn își poate lesne închipui, gîndindu-se la reforma similară efectuată în țara noastră după primul război mondial). Această tradiție a rămas pînă astăzi, pentru ce-țateanul de rînd, prin nume de străzi ca Avenida de los Insurgentes, Paseo

de la Reforma, Avenida de Patrioșmo ș.a. Existența lor poate părea unui vizitator mai exigent o amăgire sau o ironie, raportată la faptul, incontestabil, că, din punct de vedere economic și politic, Mexico este, datorită polițienilor lui, cel puțin o semicolonie (dacă nu chiar o colonie) a S.U.A.

Contrastul relevat aici în legătură cu tradiția revoluționară și alte aspecte, unele extrem de interesante sau chiar curioase. Mai întîi, cel oficial, care seamănă ca două picături de apă cu cel amîntit. În zilele de 15 și 16 septembrie s-a sărbătorit Impunerea unui veac și jumătate de planificare independentă (eliberarea țării de sub dominația colonială a Spaniei). Președintele oficialității s-a deplasat, împreună cu oficialii s-ă, în localitatea Dolores (Hidalgo), unde,

acum 150 de ani, a pornit lupta pentru independență, inițiată și condusă de preotul Miguel Hidalgo y Costilla, împreună cu un grup de indieni, ca să dea citire la 11 noaptea (ora exactă a începerii mișcării de eliberare) celebrului apel (*grito*) adresat populației de către inițiatorii acțiunii anticolonialiste. Impozanta solemnitate, care s-a repetat, la aceeași oră, și în Palatul Național din Mexico, este o simplă formalitate pentru guvernanti; dovadă, dacă ar mai fi nevoie, faptul că, cu bună știință și în mod deliberat, ei se complac în situația de mandatari ai poporului mexican, ci ai monopolurilor nordamericane, exploatoari mai cumpliti decît spaniolii de pe vremuri.

Și alte amintiri materiale, rod al tradiției revoluționare, se întîlesc în capitala Mexicului. Este vorba de frescele celebre ale marelui pictor comunist Diego Rivera, existente în Palatul Național în clădirea Ministerului Educației Naționale și în așa zîmsa Preparatoriș, (Institut de învățămînt preuniversitar). Aceste fresce, extrem de numeroase și de proporții revoluționare, slăvesc direct lupta pentru obținerea a omeniții în general și a poporului mexican în special, contra exploatarei sub toate formele ei. Ap. În ele personalități istorice binecunoscute și foarte utile de recunoscut, scene de revoltă țărănească și de greve muncitorești, cu reprezentările șingeroase ș.a. (Nu lipsesc nici secrete și cloce-nu, nici steaua roșie!). Toate acestea sînt fresce și altele asemănătoare, care concepție artistică și atitudine politică, avînd de autor, între alții, pe celebrul pictor David Alfaro Si-

queiros, arestat și judecat în momentul de față ca comunist, continua să fie văzute de public și admirate de oamenii progresiști, sau delatate de reacționari, spre surprinderea tuturor celor ce pun față în față acest aspect al vieții publice mexicane cu politica oficială a guvernamentului.

Judecînd după intelectualii, destul de numeroși, pe care i-am cunoscut în Mexico și gîndindu-mă la politicienii aflați în slujba monopolurilor nordamericane ar trebui să fie mai puțin mare. Profesorii, artiștii, jurnaliștii, medicii etc., cu care am venit în contact (fără să fi „ales” noi înșine, căci n-am fi avut cum!) sînt, în general, oameni cu vederi înaintate și dușmăni hotărîți ai sistemului capitalist exploatare și ai reprezentanților lui tipici din S.U.A. Sînt înclinat să cred că această stare de spirit se greează pe tradiția revoluționară menționată mai înainte și care își are începuturile încă din epoca colonialismului spaniol. Semnificativ în cel mai înalt grad mi se pare faptul că mexicanii actuali se consideră urmași direcți și puri ai indienilor și că de la spanioli nu au decît limba, impresiștă, de altfel, ea însăși cu numeroase elemente băștinașe. Tipul lor fizic este, în foarte mare măsură, produsul unui amestec în care decisive sînt trăsăturile și pigmentația populației spaniolice. Indienii continuă a fi în număr considerabil (cinci pînă la șase milioane, ceea ce înseamnă cea. 15% din numărul total al locuitorilor) și-și păstrează încă bine limba lor maternă (Mi s-a spus că vreo 300.000 o vorbesc numai pe aceasta). Admirabilă, îmbibată de o dragoste filială, față de strămoșii autentici ai mexicanilor, este simbolizată, printre altele, în marelui monument consacrat ultimului conducător indian Cuauhtemoc și plasat în cel mai important centru al orașului.

DRAGOSTEA NOASTRĂ

Doamna aceasta, în care sărbătorim cei 80 ani ai lui Mihail Sadoveanu, e splendidă ca o apoteoză. Incununa de aurul popilor, de ruginiile castanilor, parcă niciodată n-a fost afiș de blând și de somptuoasă în lănta ei trecere.

Natura fărăl românești, pe care maestrul a cunoscut-o, a zugrăvit-o și a cîntat-o ca nimeni altul, s-a pregătit cu emoție să se joace, pentru umerii lui bătrîni și masivi, cea mai potrivită hlamidă. Largă, în falduri bogate, cu reflexe și unde aramii, cu străvezimi de cer printre șiroale de frunze, toamna lui 1960, toamna românească, îl înfășoară în lumina ei potolită, îl aține cu degete ușoare, ce vor să mîngîie și să cruțe.

Oamenii acestor fărăl, pe care maestrul l-a cunoscut și l-a zugrăvit ca nimeni altul, povestindu-le durerile, speranțele,

biruințele eliberării, l-au țesut și ei, de-a lungul vremii, cu eyelave și cu emoție, hlamida pe care acum o desfășoară solemn înaintea lui, la ceasul marii sărbătoriri.

Vesmintul cu care îl învâluie, e mai ușor decît atingera frunzelor rugini, mai călduroasă decît cea mai strălucitoare zibelnă, mai de preț decît orice hlamidă împărătească, mai real decît propria noastră suflare.

Invellit în dragostea poporului său, în această hlamidă mai scumpă decît cele împărătești, Mihail Sadoveanu se înalță pe culmea gloriei sale, statule vie, marmură caldă, strălucimată de blîndul suris al anilor și al cunoașterii.

Fie ca dragostea noastră, suflet fierbîntă a milioane de l-nimi să-l apere de orice vințuri crude, să stea ca o pavăză tare, an și an îndelungi, împotriva stihțiilor. Să ne trăiască!

Maria BANUȘ

Mihail Sadoveanu la Casa Scriitorilor.

Actualitatea în biochimie

De vorbă cu acad. prof. E. MACOVSCI

coacervatelor, pe cînd noi arătăm că mai există și o altă cale. Fermeții formați în alara coacervatelor pot fi absorbiți de aceștia. Acești fermeții au avut deci o origine exogenă.

— E un amănunt?
— Nu. Găci în primul caz se consideră că fermeții au apărut după formarea coacervatelor pe cînd în celălalt caz au putut să apară înainte. Aceasta nu exclude, desigur, posibilitatea formării fermețiilor și în coacervate.

Înșețarea mușchiiului

Alt laborator. Asistăm la o crimă, avînd circumstanța atenuantă a interesului științific. O broască este secționată cu rapiditate. I se ia un mușchi peste care se toarnă azot lichid. Mușchiul a înșețat.

Scopul experienței? Ne lămurim Corina Iordache, cercetătoare principala. Mușchiul broaștei este supus anumitor excitații, de exemplu celor electrice, și prin aceasta este silit să se contracte și să deșină elctricitate, fie ca atare, fie sub acțiunea substanțelor curarizante (substanțe care întrepun legătura dintre mușchi și nervi) injectate în prealabil animalului. În acest fel în mușchiul animalului se produce, sub influența acestor factori, o serie de procese biochimice diferite de la caz la caz. Cunoașterea lor este foarte importantă pentru om care, clipă de clipă, se folosește de mușchi.

Academicianul Macovschi ne atrage atenția asupra unei căi deosebite de cercetare a contracției mușchiiului:

— Urmărim, în special, excitabilitatea mușchiiului în condițiile organismului întreg, așa cum s-a procedat în experiența la care ați asistat. S-a constatat că anumite concluzii trase după cercetări efectuate pe mușchi izolați nu pot fi generalizate asupra mușchiiului care lucrează în organism.

*

Urcăm la etajul întâi al clădirii care adăpostește Institutul, o vilă grațios construită în cărămidă aparentă, cu ferestre mari întinse pe lătimea camerei și nu în înălțime, cu scară interioară — totul creînd atmosfera de liniște a unei localități de munte.

Se fac cercetări asupra transmiterii excitației de la nervi la mușchi și a substanțelor care pot bloca sau favoriza această excitație.

— Biochimia este știința care se ocupă cu studiul transformărilor chimice și al fenomenelor fizico-chimice care se produc în ființele vii, respectiv oameni, animale, plante.

Primul laborator: cel în care se studiază coacervatele. Aci avem imaginea concretă a cercetărilor pe care le face savanții pentru a afla cum s-a organizat materia vie. Și încă în stadii primare, ceea ce nici azi nu este pe deplin lămurit. Asistăm la experiențele cercetătorilor.

— Ce sînt coacervatele? În anumite condiții moleculele diferitelor substanțe aflate în soluție se pot aglomera, iar astfel de aglomerări se individualizează din soluție sub forma unor picături viscoase care plutesc înaintul apei în care s-au format. Astfel de picături se numesc coacervate. Ele prezintă pentru știința un interes deosebit deoarece protoplasmă celulelor se găsește într-o stare foarte asemănătoare cu cea a coacervatelor.

— În teoria sa asupra apariției vieții pe pămînt academicianul sovietic A. I. Oparin consideră că picăturile de coacervate reprezintă un stadiu intermediar în trecerea de la materia nevie la cea vie.

Acad. Macovschi lămurște:

— În ceea ce privește natura și geneza materiei vii, la Institutul de biochimie au fost efectuate o serie de cercetări asupra coacervatelor în colaborare cu Institutul similar al Academicianului din Moscova.

Acad. Oparin susține că fermeții au apărut prima dată în interiorul

stanje curarizante ce se aduceau din străinătate.

— În legătură cu această problemă, a eficacității practice a cercetărilor, care sînt obiectivele Institutului pe care îl conduceți în lumina documentelor Congresului partidului?

— Din studiul acestor documente au reieșit și sarcinile ce ne revin nouă. Institutul de biochimie și-a revizuit planul de cercetări eliminînd unele teme care prezentau mai puțină legătură cu practica și s-a axat ferm tematic pe acele probleme de bază ale biologiei prin rezolvarea cărora să ne putem aduce aportul la desăvîșirea construcției socialiste în țara noastră.

Pentru că vorbim de rezultatele practice imediate ale unor cercetări ale Institutului solicităm informare asupra activității în domeniul biochimismului plantelor, dat fiind că de celelalte probleme ne-am ocupat în rîndurile precedente:

— Practica agricolă și cercetările științifice au demonstrat că prin altore, altorii și portulouii se influențează reciproc, datorită schimbului de substanțe care se stabilește între parteneri. Aceasta este concepția cunoscută Micirîni-Lisenco. Datorită influențelor care se exercită, se produc anumite schimbări bio-chimice, fiziologice și chiar morfologice. În unele din aceste schimbări devin ereditare și se pot transmite prin semințe generațiilor următoare.

— O întrebare, tovarășe profesor: cum se transmit urmășilor aceste însușiri?
— Bazele biochimice ale formării și transmiterii acestor însușiri încă nu sînt suficient cunoscute și dat fiind importanța lor teoretică și practică Institutul de biochimie începe cercetările respective bazate pe o serie de investigații preliminare făcute în cursul anilor trecuți.

Ca pe o bandă de magnetofon

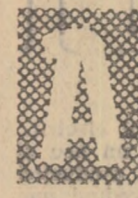
Traserînd rîndurile acestui interviu mă gîndesc ce uitor progres ar înregistra știința dacă s-ar confirma că prin intermediul proprietăților electronice ale A.D.N.-ului se pot explica unele manifestări ale vieții de exemplu ereditatea. Găci unii geneticieni afirmă că însușirile unei specii sînt "înscrise" în acidul nucleic. Un savant străin își permitea chiar următoarea comparație: "A.D.N.", alt cîț șlim, se prezintă ca un foarte lung filament, foarte puțin gros însă de formă destul de bizară. E bine, acest lung filament poate fi considerat oarecum ca fiind magnetofon al unui magnetofon". (Charles Sadron). Cum se face această "înscrere" sau ce sînt întrebunînd limbajul ciberneticii "magazinarea de informații"? Prin impulsul unor încălziri electrice, după un anumit cod, căci să nu uităm descoperirea savantului sovietic Blumenfeld, amintită la începutul articolului, care a arătat că proteinele (ca și A.D.N. și A.R.N.) au proprietăți electronice, pînă nu de mult patrimoniu absolut al corpurilor minerale.

— În prima jumătate a acestui secol, nucleul atomului n-a relevat aproape toate secretele sale. Oare în cea de a doua jumătate a acestui secol biologia va revoluționa știința, dezvoltînd tainele celulei ceea ce va permite să influențăm și — de ce nu? — să modificăm materia vie și chiar ființele vii?

— Promitem o nouă vizită la Institutul de biochimie în anul... pentru răspuns.

S. B.

CUNOAȘTERE ȘI ACȚIUNE (II)

— cînjuna desfășurată de Nicoră Potcoavă în vederea rasturnării Șchio-pului de pe tron e concepută metodic, conform unui plan amplu și minuțios, înglobînd raporturile de forță, electivitate, studiul de pregătire materială și morală a trupelor proprii, dotarea financiară a armatei, apărul aliaților zapoieni, situația politică externă (poziția Forții, a tatarilor și leșilor în conflict), momentul meteorologic prielnic expediției, și chiar, cum un șarpe azi, sarcinile de propagandă în rîndurile mulțimii prin "lanțurile" și exemplul viu, ca și măsurile de întindere a adversarului, a categoriilor sociale ostile (boierimea). Savant întocmit, programul se împlinște mai ales mascat, la adăpostul unui cadru patriarhal și al unor împrejurări anodine, mai mult sau mai puțin pitorești, în convorbiri filozofice și petreceri, civile sau ostășești, la popasuri și în întâlniri aproape întâmplătoare. Chiar trăgerea în înnaturile căzăcești ospitaliere, provocată de înfrîngerea primelor tentative eliberatoare, e folosită în același scop, practic și educativ. În peregrinarea silită se string legăturile cu răzeșii, cu oamenii simpli. Pădurari, podari, ciobani, vatanani, călugări patrioți ocrotesc viața nucleului conducător, jerind-o de ciocirni fatale, oferînd informații și se recrutează singuri ca simpatizanți și viitori partizani, soldați, primind în schimb cuvîntul lămurinos și încurajator al Măriei Sale Nicoră și sprijinul imediat al "soților" săi. Moș Petrea, samavolnicul și cîșiva oșteni împiedică samavolnicul unui boier căruia îi dă și un avertisment "coram populo". Lisandru, fratele voievodului, însoțit de unul din tovarășii, scapă o familie de fărării țigani din minile unor agenți ai stăpînirii, iar voinicii loialități participă la o vîntoasă de mistreți daunători. Conversația de la hanul lui Gorascu, născută din beușug în vin, e îndemnată minuit de iscoadele hatmanului, Ilie Caraiman și Radu Diaclu, nu numai spre a afla un loc de trecere sigur, dar și pentru a lua temperatura opiniei publice, ce se dovedește favorabilă întreprinderii. Tămădurea și convescența lui Nicoră la Curtea lui Davideanu (secolul trădătorului Irimia) prilejuiește cunoașterea vrăcîiei și Pythiei populare, presviteria Olimbiada, a lîncii ce se îndrăgostește de pacient, precum și verificarea idealității mazăului față de cauză și, prin el, de nașnelor. Vizita la Iacob Cuciș de la Brașlu, consumată în oștele și schimburi de idei, se soalează cu un credit generos pentru nevoile războiului. O vîntoasă de cai sălbatici stabilește relații de încredere și prietenie între Potcoavă și Demir-Han, ceea ce îngăduie depășirea lui Cigala, complice la asasinarea lui Ion Vodă și asigură neutralitatea binevoitoare a tătarilor. Un împrumut acordat cu discreție — dar repondat colț — boierului polonez Roman Barbă Roșie, răsîrîndu-n noblețea de suflet a hatmanului, face din șleahic un obligat al acestuia și reține, din nefericire pentru scurtă vreme, intervenția pașilor alături de dușmani, pînă și zilele aspre și goale, cu ninsori, plozi și nepăsări, de la Zid Negru (Ucraina) se umplu cu "stafuri de taină", emiteri de ordine și curieri, deci cu forme de așteptare activă, cu manifestări ale camaraderiei de arme (vezii cuplul Moș Petrea — Elisei Pokotilo) sau sînt transformate în exerciții de făcercare a nervilor, într-o ucenicie a răbdării.

— Pregătirea ofensivă e afit de riguroasă și îndelungă încît și accenul, interesul epic cade asupra preliminarilor luptei propriu-zise, nu asupra spectacolului ei cinematografic, cu încrucișări de palose, urși și rănecine în sine. "Nicoră Potcoavă" e un roman al strategiei, nu al războaielor, românești din secolul al 16-lea. Din ce rațiuni? Strict militare, numai pentru că succesul cert și rapid al operațiilor atrînd de o organizare detaliată, în timp? Desigur și asta. Nicoră Potcoavă, urmînd victoria, e un comandant prevăzător, un gospodar al bătăliilor, care a scos dintr-un eșec o concluzie: "Nu năvala nebunilor aduce biruința, arătase măriasa, cît înțelepciunea. Cu primejdie de pierde, dobîndise măriasa această învățătură în trecuta viață". Cunoașca-se ca cea mai grea învățătură e cumpana cu mîneni". Sensurile comportării sînt însă mult mai adînci. Spiritul ce al călătorește mașina de război îl repugnă războiului în sine, ca teatru "eroic" sau paradă de bravură pură, în care de fapt improviză spadei și instinctul agresiv domină orizontul minții. Pentru el, chiar moartea vrășmașului e o necesitate tristă, preferînd uciderii cu mîna proprie pierrea prin sine a acestuia, prin sentința justă, nemîjor-cită a poporului și, cel mai bine, prin judecata trasată de pravila. Virtutea ei însuși în meseria armelor și viteaz confirmat, nu caută niciodată ostentativ pericolul și însoțește fără voluptăți despotice, sanguinare, sau

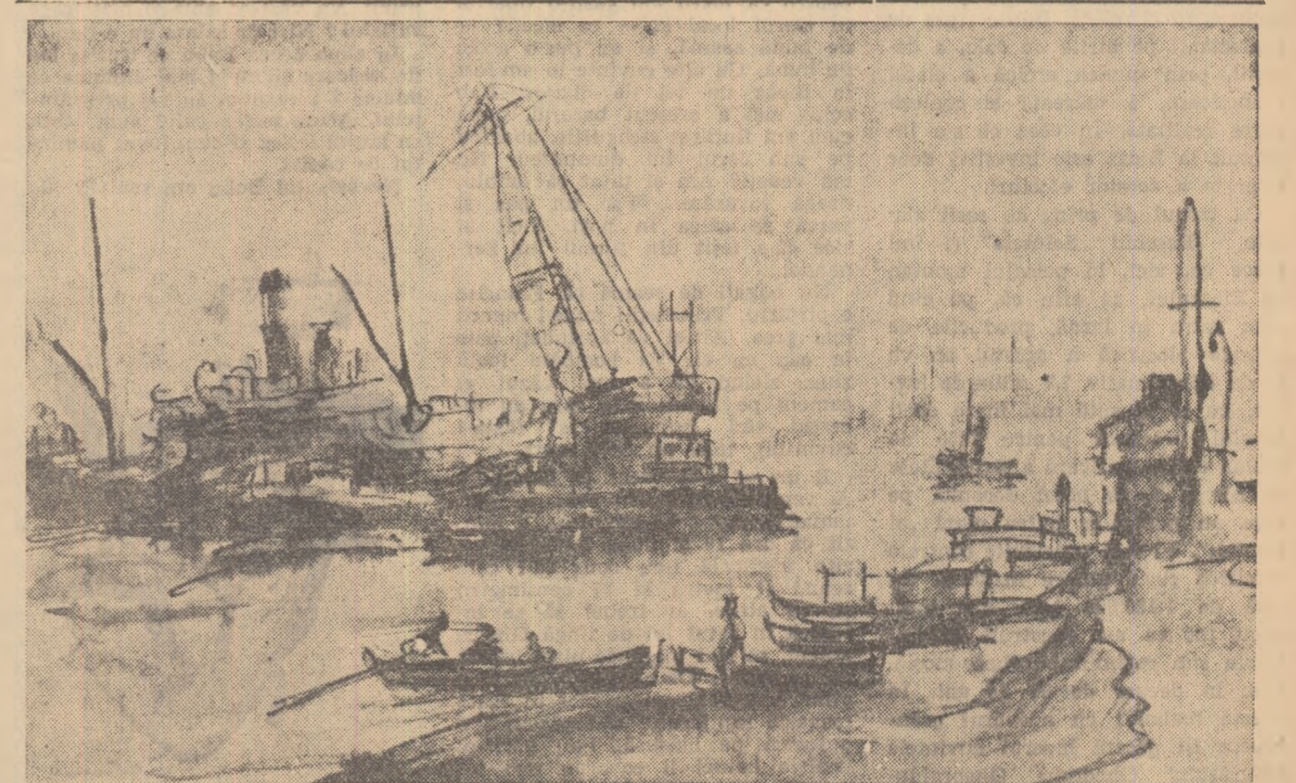
"profesionale" privescinea inevitabilului. Scufundarea în mîstina a lui Cigera îl trezește comentariul amar: "Nefelicit, nu mai am nimic cu tine...". Prezentarea capului tăiat al unui intrigant nu-i produce exclamații de satisfacție, cu toate că înălțarea ticălosului era obligatorie. Nici vîntoarea de lupi nu-i ațîță simțurile: "Gata să răpeadă în fiară cuțitul", hatmanul, "s-a înfiorat ca de o vedenie neașteptată a milei... a pregetat, a vîrît cuțitul în teacă". Sever cu sine, cenzurîndu-și poririile nereflecțate, atribuindu-le lor înfrîngerea suferită, e intolerant cu alte altora în măsura în care ele riscă să compromită, ori măcar să abată atenția. Chiar abandonarea în voia sentimentului purtat lîncii i se pare sălbatică, sursă, în orice caz, teren luncos, pîcînd de grave tulburări și consecințele primejdiioase.

Tot conflictul — surd în cea mai mare parte a cărții, izbucnind viforos în final — dintre voievod și fraiele său Alexandru nu-i acela dintre niște frați concurenți la dragostea aceleiași femei, ci dintre concepții ireconciliabile: una supusă integral imperativei lor înalte, cealaltă devorată de orgoliu și patimi. (Opoziție de principii, fîd gurată des de Sadoveanu în rivalitatea dintre frați sau în dezacordul dintre tată și fiu, ca între Ștefan și comorul Alexandru Vodă din "Frații Jderi"). Prin teatru susținută în chestiunea raporturilor dintre mijloace și scop, sau cu privire la rostul și natura acțiunii, romanul "Nicoră Potcoavă" este și un roman anticavaleresc, anti-leindal.

Subordonată unui ideal superior acțiunea trebuie să fie practică, să poată fi tradusă în viață. De unde necesitatea confruntării ei cu condițiile concrete istorice, în mijlocul cărora urmează să izbutească sau să rateze. Nicoră Potcoavă își scriează fiecare act, analizează faptele în raport de complexul întreg al situației, stabilește analogii și diferențieri, scoate în trecut după precedente, își cătește rădăura în fața evenimentelor, caută momentul favorabil acțiunii, ierarhizează sarcinile — înliu lupta împotriva turcilor apoi a boierilor, anuțtează "soților" săi. Meditînd ca un veritabil gînditor al istoriei, utilizează propria experiență, înțelepciunea tradițională, populară mai mult decît cea călătorească, pe care însă o posedă și la care din cînd cînd recurge. Impresia sfîrșit de măriasa este a unui om de idei, mai degrabă decît de acțiune, în orice caz a unui absorbit de o idee afit de generoasă, stimulator de asemenea virtuți spirituale și etice încît e a transmite minții clarviziune și purifică caracterul de pofta de putere personală, de impulsurile prea subiective și efemere.

Un personaj Jacob Lubis, fi delinște exact ca o "inimă curată", aparținînd unui "învățat pustiu de lume", și nu amuză, ca "bine sabia". Sîrînd nevolnic acțiunii contribuind la conștientizarea ființei măriasa-ale cu cerșele cauzate și eșelii, la îndeplinirea rolului său de călăuză a poporului, preocuparea "teoretică", meditația pe marginea istoriei îl determină pe Nicoră să priceapă destinul dramatic. Scopul ultim al lui — asigurarea independenței țării și dezrobirea norodului trucidat — îi apare legatim, fixat de însăși dreptatea, dar ca o utopie în stadiul istoric dat. Înțelegerea decalajului dintre adîncimea amfioarelor proiectului și realitatea improprie îl evidențiază limitele posibilităților sale, îl împovărează, împrumîndu-l o senzație de relativă singurătate, de vagă oboseală, puțin apăsătoare pentru un ochi nepreențit. Conștiința necesității de a se achita măcar de îndatorirea scumpă cîvență lui Ion Vodă și mîngîierea de a fi un precursor, de a transmite poporului un exemplu, așadar de a "nu muri întreg", cum spune singur, îl inspiră însă energia și perseverența treburilor redresîndu-i acțiunii — sezabil în acel zîmbet de mîhnire blînd de pe față. Visul său fiind mărișar dar limoz, păstrarea puterii, a scaunului domnesc, ar fi un gest zadarnic, și Nicoră nu consimte să săvîrșescă nimic nec rațional, absurd. De aceea, în momentul cînd, adoma unei Vitorii Lipan, după împlinirea "județului", își consie dere achităta singura sarcină realizată bilă, părăsește puterea. Romanul "Nicoră Potcoavă", prin punctul de vedere promovat în problema raporturilor dintre libertate și necesitate, dintre vis sau ideal și realitate sau posibilitate este un roman poale nu afit al acțiunii cît al cunoașterii. Iar eroul, întrunind calitățile omului de acțiune patriotică și populară și de gîndire vizionară, este o creație de adevărată Renașterea, integral umanistă, promegător nu numai al omului nou dar și al personajului pozitiv către care năzue literatura noastră. Nicoră Potcoavă suride, cu mîhnire blîndă, din trecutul său zbuciumat prezentului nostru, care l-a întrupat "năluca", idealul.

Mihail PETROVEANU

CONSTANTIN PAULEȘ

„Încercarea marșurilor la Brăila”

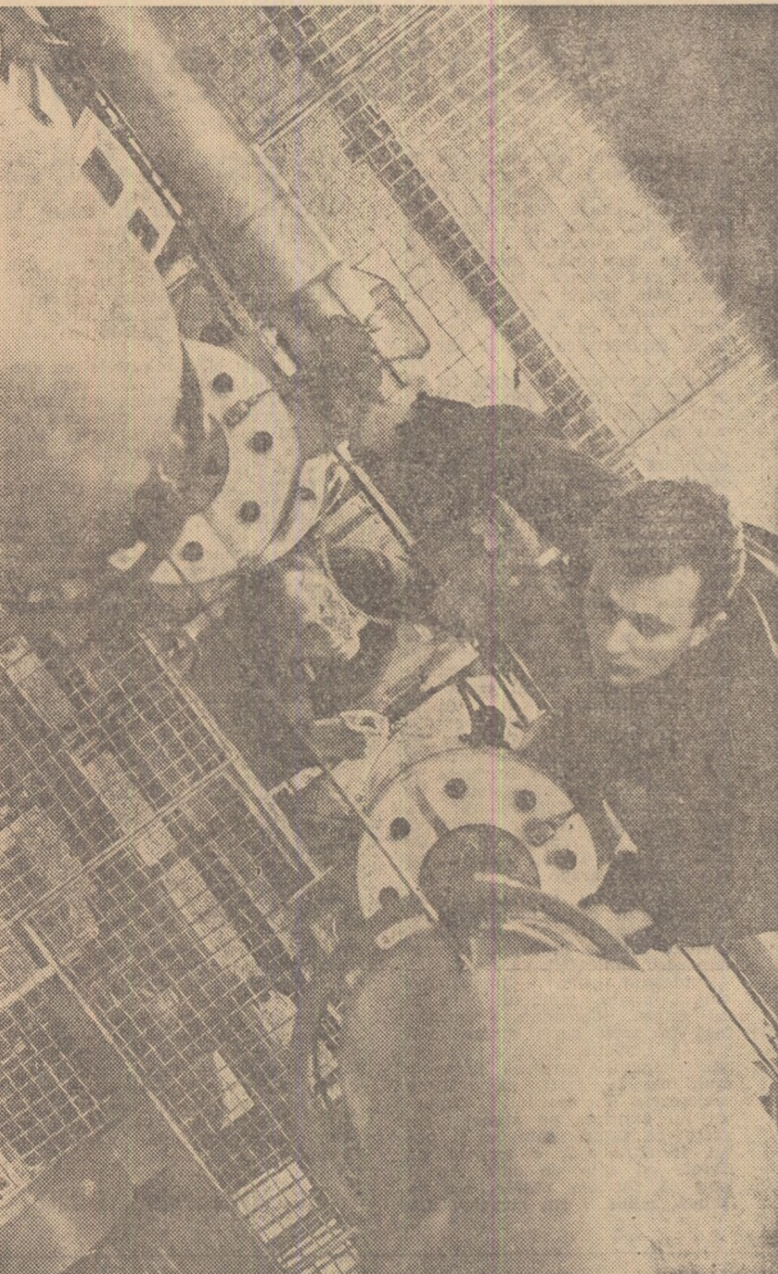

Foto: AUREL MIHAIPOEL

Un teatru viu și combativ

(Urmare din pag. 1)

vor colabora autori dramatici, tineri scriitori și reporteri. Teatrul mai are în vedere și alte proiecte pe linia artei educativ-agitatorice.

— Amănunte?
— Supriză. Detalii pe curînd.
— V-am ruga să ne vorbiți despre colaborarea care se va stabili între teatru și autorii dramatici.

— Împreună cu colaboratorul meu, dramaturgul Al. Mirodan, intenționăm să aducem la teatru noștru o serie de autori dramatici, care să devină colaboratori permanenți. Intenționăm să "corupem" tineri prozatori și reporteri să scrie teatru. Acești tineri scriitori cunosc bine noul în victorioasa lui desfășurare. Ei vor putea aduce pe scenă, în piesele pe care le vor scrie, actualitatea imediată, transformarea continuă a oamenilor și țării în lupta pentru desăvîșirea construcției socialiste.

— Citeva nume?
— Deocamdată numai citeva: Teodor Mazilu, Nicuță Tănase, Radu Coșau. Vor urma altele.

— Si o completare foarte prețioasă pentru noi. Dorim ca Teatrul de Comedie să fie o casă a scriitorilor, a criticilor teatrali, a gazetarilor. Așa cum nu vom face concesii în alegerea repertoriului, nu vom face concesii nici la alegerea colaboratorilor. Traducerile și adaptările pieselor vor fi făcute de scriitori și numai de scriitori. Legăturile noastre cu miniștrii condauului, după cum vedeți, vor fi foarte strînse. Critica dramatică și presa dorim să fie alături de noi, sprijinul fiindu-ne deosebit de necesar. Sperăm că vom găsi

Andriana FIANU

TELEGRAMĂ

MAESTRULUI MIHAIL SADOVEANU
Președintelui Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Artist cetățean, ați adus și aduceți o mare contribuție la fundamentarea și dezvoltarea literaturii noastre realist-socialiste.

Neobosit luptător pentru pace, activitatea dumneavoastră este o pildă vie de slujire devotată a maselor muncitoare, care, sub conducerea înțeleaptă a partidului nostru, construiesc cu avînt socialismul.

Mîndri că sînteți în mijlocul nostru, vă urăm cu profundă iubire și stimă: să trăiți mulți ani, sănătați și activitate îndelungată!

CONDUCEREA UNIUNII SCRITORILOR
DIN REPUBLICA POPULARA ROMINA

Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață, Uniunea Scriitorilor din R.P.R. vă urează, iubite mame și președinte al nostru, fericite și mulți ani de viață, pentru bucuria întregului nostru popor muncitor.

Opera dumneavoastră monumentală, păcînsă de o profundă dragoste pentru cei mulți, înșefișită de un adînc umanism, constituie, iubite mame Mihail Sadoveanu, un tezaur de preț al poporului nostru și al literaturii universale.

Luna

Bicaz, culoare locala

Octombrie, anul curent. La Bicaz, printr-o uimitoare explozie de culori și evenimente, s-a proclamat toamna. N-are nimic din știuta melancolie a toamnei cu vinturi reci, frunze moarte și plinșii ploilor. E o toamnă caldă, adică pămînteană, însă neobișnuită și nouă prin atribuțiile sale, memorabilă prin interesurile majore pe care le cuprinde, fixindu-se durabil în cronica vieții, deși denudată sub ochii noștri pagină de istorie contemporană revoluționară. E vorba doar de marea toamnă a împlinirilor, pe care o pot caracteriza prin aceste cuvinte tipice, pe care le așez în legătura lor firească, de nedesfășurat:

La Bicaz a venit toamna o dată cu întilne rășufe de băltă care — ostenite, gureșe — ajung sub Ceahlău și pică pe oglinda lacului tînăr, parca fulgerate de armă. În cădere, ele își exprimă revelația marilor lor descoperiri, prin măcături caraghoșe, prelungi, răguse.

La Bicaz a venit toamna o dată cu întilne scrisori pe care, sosite în Dodeci, poștașul scrie cu creion chimic miuit: „Retur, adresantul pleacă din Bicaz, terminat misiunea”. La Bicaz a toamna lui 1960 și poștașii știu cel mai bine cîte sute de constructori își termină acum misiunea.

La Bicaz a venit toamna o dată cu stîrea ciudată că un stejar din Euhaliția și-a pierdut vîrsta. Uitat de pădureni grăbiți, arborale a fost smîrnat lent și iremediabil în giurgurile de apă ale mării Bicazului. Arama și culorile toamnei n-au mai suferit în rîmurișul său verde; vînturile brutale și lufi nu l-au mai zdruncit vîșmînt bogat, ca să-l spulbere în lume sub rafala ploilor reci. Așadar, stejarul din Euhaliția și-a pierdut vîrsta, pentru că-i nesimțitor la tot ce se întîmplă acolo sus. Între cer și pămînt, Cîntăreață pare într-un imens și generos acvariu, el își doarme somnul vegetal, ignorind mișcările anotimpurilor.

La Bicaz a venit toamna o dată cu plecarea geamantanelor și cuferele care trec zilnic prin sala de așteptare din gara orașului. Ele au un inventar aproape comun: bocancii ale căror tipare au trecut în vechnicie, imprimate fiind de mil de ori în betonul barajului; salopeta celor șase zile de lucru; puloarea împregnată cu mortar și mînușile calde, prin pinza cărora s-a transmis întreaga forță umană care s-a materializat în tot ceea ce înseamnă astăzi „Bicaz”. Înainte de plecarea trenurilor, aceste geamantane și cufere sînt așezate cu grijă pe genunchi, iar proprietarii lor scriu, peșemne, ultima ilustrație din partea locului: „Dragă mamăcu. Plec din B. cu inima îndoită. Sînt transferat pe șantierul X. Păcat că nu s-au tipărit încă vederi cu barajul și lacul, să ai și mata o emintire despre ce am făcut aici. Te sîrut și să ști că vin să te vad...” Și trenurile îi duc pe oameii aceștia către alte noi șantiere.

La Bicaz a venit toamna o dată cu tresărirea nedumerită a primului Alb în căsușul lacului dintre munți. Însăpîmintat de prea multa libertate și de tîlna statornică a apei, face o vîltă elegantă, timp în care își arată pîntecele alb, stropit cu fosfor, și fuge înapoi, suind împotriva curentului, printre bolovanii pîrului. Păstrăvului îi place neliniștea, aventura, iar aici Bistrița a devenit peste noapte domestică, loc potrivit pentru peștii bălăreți, cum sînt somnii, liniș, șalăii, bibanii, crapii și ciortocrapii.

În sfîrșit, la Bicaz a venit toamna o dată cu ultimii metri cubi de beton ce se toarnă în gigantică piramidă inversă, înfipită între omoplații de piatră a bătrînului Ceahlău, încheind astfel una din erocele epopei industriale ale revoluției noastre.

Și, parcă simbolic, acest anotimp al împlinirilor coincide cu o dată aniversară: în urmă cu zece ani, într-o toamnă, a fost adoptat planul de electrificare a țării pentru perioada 1951—1960. Ceea ce acum un deceniu era doar un proiect, cuprins în cifrele și liniile trase de proiectanți pe hîrtia de calc, a devenit, prin munca eroică a clasei muncitoare, o măsură și copleșitoare realitate. În ceea ce s-a înfăptuit la Bicaz este investit doar o parte a acestor eforturi.

Cu trenul de prînz au sosit zărele. Deschid „Scînteia” și îmi place ca, aici, în peisajul montan al Bicazului, să aflu că, pe cînd vom intra în iarnă, producția de energie electrică a acestui an va fi de aproximativ 7,7 miliarde kw, care, cu 10 la sută mai mare decît nivelul prevăzut pentru 1960 de planul de electrificare a țării. Citesc la Bicaz că în acest deceniu, pe care un poet l-ar putea numi „al luminii”, au fost construite centrale electrice cu o putere instalată totală de 1.100.000 kw., mai mult decît tot ce s-a construit în România sub regimul burghez-moșieresc în decurs de 80 de ani. În aceste realizări cu adevărat grandioase își găsește izvorul cuvintelor tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, cuprinse în Raportul prezentat la cel de al III-lea Congres al Par-

tidului: „În viitorii 6 ani electrificarea țării va cunoaște un nou și puternic avînt, creșterea producției de energie electrică precedînd mereu pe a celorlalte ramuri ale industriei. Sporul mediu anual al producției de energie electrică va fi în perioada 1960—1965 de 18 la sută, față de sporul de 13 la sută al producției industriale; aceasta asigură creșterea continuă a electrificării tuturor proceselor din economie și a consumului de energie la orașe și sate”. Lumina devine așadar, la propriu și la figurat, un atribut al socialismului.

Francisc, dirijorul

In practica vieții noastre s-a statornicit obiceiul ca atunci cînd un șantier e pe cale să își împlinească lucrările, despre cei care pleacă să se alcătuiască scurte caracterizări cu privire la profilul lor moral și profesional. Aceste microportrete industriale sînt cărțile de vizită cu care se prezintă constructorul la noul loc de muncă.

N-aș fi un bun cronicar dacă în această toamnă a împlinirilor nu mi-aș găsi răgaz să mă îndreces la acest constructor de Bicaz, care, prin munca și înțina lor exemplară, s-au impus opiniei publice, popului nu o dată reportajele și povestirile mele. Făcînd acum parte din „cadrele care pleacă”, e de datoria mea să alcătuiesc despre ei un număr de caracterizări, asemănătoare cu celea intrate în obicei.

Deoarece nu știu încred, spre care șantier va apuca fiecare, mă folosesc de mijloacele de care dispun în acest scop: de caracterizări realizate de reporter în paginile de gazetă, vînd că ele sînt să se răspîndească cit mai repede.

Caracterizarea I-a. Pe Erdős Francisc, nu-l exclus să-l întîlniți curînd la Galați, unde se plămădește cîteata oțelului. Îi plac lucrurile grandioase, care solicită mult. Cu alte cuvinte (vorba lui), „noi construim socialismul, dragă tovarășe, și trebuie să-l facem ca lumea, ridicînd, mă rog frumos, niște construcții — jos cu pămîntul!” Și spunînd aceste cuvinte zîmbește, arătîndu-și dinți sănațoși, între care unul de platină, pu după obiceiul secucies — pentru frumusețe.

Întîlnindu-l pentru întîia dată, fac prînsoră că nu-l veți lua în serios. Un huzureț de om, cu ochi cenușii, de piscică, înalt de-și ajunge pînă la curea. Asta e omul. Noroc că el — se cere, nu se cere, — are ambiția lui, fiind ceea ce se cheamă „un băiat înfipit”. Nu dă atenție apăsătorilor și intră todeauna „în problemă”, așadar, sosirea lui la Galați o văd cam așa:

Va intra la Comitetul orașeneș de partid (fără să-și lase cufărul la portar) și-i va spune primului întîlnit:

— Noa, Ioș Erdős Francisc, din Ditrău. Am sosit, mă rog frumos, cu personalul de la casurile trei sferturi la douăsprezece.

Observînd că omul nu-l prea dumiră de rostul venirii lui, va adăuga cu vîdită mirare:

În privința combinatului, dragă tovarășe. Eluș eștru format la Bicaz — și socotînd că a clarificat chestiunea, se va așeza pe iniția canapea, să aflu un punct de vedere. Ba, dacă va avea un răgaz de cîteva minute, va desuia lacătul cufărului său enorm și va mîncă tacticos pîne cu slană.

Veți voi desigur să știți ce meserie a avut la Bicaz. Francisc va va răspunde simplu ca bună ziuă: — Benist.

Și se va strădui să lămurească și meseria asta. De pildă, așa:

— O benă, mă rog frumos, e o oală. În ea intră, la popa, cîinci sprezece tone de ciorbă de beton. Dar chestia asta n-are nici un chichirez dacă nu ai avea la dispoziție (zice și pe radical) un cocotîrc de fier ce ia oala în plisc cît ai zice pește și o plimbă — doamne tună! — pe sîrme, de la un mal al Bistriței la altul, ca pe nimica.

Cocotîrcul are nume nemțesc — Kabel-Kran — cu alte cuvinte „macar-funicular”, ca să nu înțelegeți altă drăcie. Benistul e omul cu sînge rece, care oala asta de beton ce se plimbă cu ea prin cer, așa cum s-ar plimba un altun pe Corso, de-o pildă. Are el niște stegulețe, ca la C.F.R. După cum le flutură, așa se mișcă oala cu ciorbă, încît o servești la milimetru. Inginerul Cocoș zice că-am făcut peste o sută de mil de zboruri de asupra barajului, și-l cred, că-i om serios. Un scriitor a zis chiar că meseria asta se asemănă cu aceea a dirijorului, și mira venit să ridice zăuindu-l. A fost un nis prostesc, pentru că ideea am găsit-o tipărită în ziarul local și — ce ziceți? — de bună seamă, el au pus-o acolo de bună. Cu alte cuvinte io am fost la Bicaz un fel de dirijor. Sub ochii mei a crescut barajul, după cum am fluturat stegulețile, zburînd pe sub cerul lui dumnezeu. Nu mă vedeți? Am și uitat să umblu, dragă tovarășe... Fac un pas și parcă aș cădea în nori, încît ai zice că s-își ieșit din filmul lui Fernandel.

Nu băgați de seamă că Francisc e pipiriu. Trîmîțelul unde-l munca mai grea. Altfel vă aprîndei peie în cap cu el. Va bombăni toată ziuă, zicînd că a mai văzut el oameni pe lumea asta care au încercat să-l „subaprecieze” (asta-i cuvîntul), însă nu le-a mers.

Îș mai crăcînat, să nu tocească între picioră bunătoasă de stofă vîtuită. Era înțina lui îmbrăcămînte ca lumea.

A învățat mecanică la o școală de calificare și, la 15 ani spre 16, a ieșit escavatorist. Mai tîrziu a muncit ca balastier, ca vîtmann pe o locomotivă „Diesel”, la Tunnel-întrare, apoi a învățat meseria de benist. Trei meserii la bază.

Oare ce-i veți da de lucru lui Francisc la Galați? Dacă-i nevoie, el va învăța și a patra meserie. Are minte ageră și o ambiție de fier. Valorificînd aceste însușiri:

Are Francisc un caiet de care nu se desparte de el. În el, în cufăr, sub pat. Notează el în întîmplările mai importante din viața lui. Nu se poate spune că-i un jurnal. Scrie în el din an în pasște, pe sîrîte, cînd are timp și ce crede omul de cuvîntul. Și anume:

19 ianuarie 1953: S-au împlinit doi ani și șapte zile de cînd am părăsit casa părintească. Azi am sosit pe scaunul de comandă. Sînt escavatorist. Diseară cumpăr o jumătate de rum. Mă îmbăt, laptele mîșii (Nu s-a îmbăt pentru că seara conducerea hidrocentralei a dat un bal în cinstea noii promoții de la școala de calificare. Așa că...)

Fără dată: Mă întrebă tata într-o scrisoare: Îi dau ori nu voie să îmbrace unul din cele trei costume pe care le țin în șifonierul din odaia dinainte? Se mărită sora. Ce să-i răspund? (Nu i-a răspuns nimic, l-a trimis prin poșta o mie de lei să-și cumpere un costum).

3 aprilie 1955: Am cunoscut-o pe E. Nu știu dacă-i ceva serios. Mi-am cumpărat pentru prima dată briantă. (Apropos: sfătuiți-l cum să o folosească. Dă cu carul).

25 octombrie 1959, luni, orele 7,30 dimineața: S-au blocat constructorii macaralei și, de friică, am sărit de pe benă pe blocul 15 al barajului. 6 metri în gol. Sînt iute ca o piscică. N-am nici pe dracu. Două coaste plămînte. La să văd și io cum arată un spital. (S-a plicistit după două zile. De dragul jocului de șah au izbutit să-l mai țînă șapte. Atît. Iar s-a urcat pe benă).

7 octombrie 1960: Un ziarist mă tot bate la cap să-i spun încotro voi apuca după ce termin la Bicaz. De unde să știți? Iar eu spun că mă duc la Galați și a fost multumit. Poate chiar așa am și să fac.

În anii ce vin, oare ce va mai scrie Francisc în neobișnuitul său caiet? Fiți atenți, asta depinde și de voi. Primii-l pe omul acesta cu pline și sare. Are 22 de ani și-i e sete de viață.

Un „miameșter”

Să încep caracterizarea a li-a spunînd că omul acesta e artist în meseria lui. Cum, n-ați auzit de Găina Ioan? Nu se poate. A și fost filmat pentru un jurnal cinematografic. De unde să știți? Iar eu spun că mă duc la Galați și a fost multumit. Poate chiar așa am și să fac.

În anii ce vin, oare ce va mai scrie Francisc în neobișnuitul său caiet? Fiți atenți, asta depinde și de voi. Primii-l pe omul acesta cu pline și sare. Are 22 de ani și-i e sete de viață.

Se sculase nădușit și acum, în răcoarea zoriilor, îi clănțneau dinții în gură. Se trezise cu spatele dezvezut și își trase înfipit și pînă la bărbie, neîndrăzînd să iasă din culcuș. „Să mă scoal” — își spusese, parcă vînd să se convingă singur de necesitatea aceluia act obișnuit. „Să mă scoal” — repetă în gînd — și să ne pregătim să mergem acolo. Așa îi plăcea lădăușă să stea măcar cîteva minute în pat și să-și plimbe prin fața ochilor treburile planulate pentru ziuă aceea.

Acum își amînti că avea de făcut un lucru deosebit și pe un ton de adîncă mirare își spusese: „La te uita, dom-le, mă trecură sudorile”. Își amînti și ce anume visase, ce anume îl pricinușe sudorea aceea rece, fiindcă murmură pîmîmorit: „Eh, astea-s vise de noapte, lăcărui”. Și incheie tot pentru sine, cu un proverb vechi, pe care-l știa din școala primară: „Calul de dar nu se caută la dinți”. Visase că Rosmarin al său era un cal gras, plîșînd de sănătate, un cal în stare să mîncîne ierbură, ca Ducep din povește și că ducîndu-l la gospodărie, toată lumea se mira ce gras se făcuse Rosmarin dînt-ro dată. Dar în fața adunării calul se prefăcuse iar, pe neașteptate, într-o mîrtoșă desirată, numai oși piele și președîntele îi spusese: „Nu te supăra tovarășe Iacob, dar calul nu-l putem primi. Nu vezi că abia-și mai trage sufletul? Nici de salam nu e bun...”

În clipa aceea Bobu se trezise lac de sudore și nu-și mai amîntea ce anume l-a răspuns în vis președîntelul. Acum uzeza calul cum lăzea cu lanțul leslea și cum lovea pămîntul cu copita.

Nevasta lui Bobu era sculată de

mult și simțindu-l pe bărbatul ei că nu mai doarme, îi strigă: — Ce stai ca o cloșă? Ori crezi că de-acum-î gata cu munca? Bobu nu se supără auzînd-o vorbindu-l așa și se gîndi: „Polina asta a mea parcă a și ajuns șef de echipă, așa mă ie. Ei, hal să mă scoal — continuă el și ieși din culcuș. Era încă întineric, poate că nu era încă ceasul trei din noapte și se satul întreg dormea dus. Numai acî, în casa lor, răsunau pași lipănd pe pămîntul înțourat și se auzeau glasuri cum sunau în liniștea nopții de vară, înalt, împede, parcă erau roșide de pe un deal.

Aprinse felinarul de vînt și se îndreptă spre șura din spatele casei unde-l ținea pe Rosmarin. Ajunse acolo, agățî felinarul de un cui și i se pîru că Rosmarin îl privește mirat că-l vede venînd la el, cu notădății, în toată nopții. În clipa aceea își amînti din nou de vîsul aceluia absurd și se uită cercetător la cal, ca un om atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Era într-adevăr un cal slab, coastele îi țeseau pe sub piele ca niște cercuri de butoi, ochii mari și umezi lăcărui fără conținere și părea că de slab ce era, abia se mai ține pe picioarele sale lungi și subțiri, ca niște bețe, ori ca niște picioroaie de barză. Se îndușă de dînt-ro dată și, ca și cînd calul ar fi înțeles graul omeneș, Iacob îl spusese cu o adîncă sfîlcire și blîndețe:

— Aici n-ai mîncat decîș paie, băiatule, nu te puteai îngrășa cu paie. Dar las-că de azi încolo ai s-o duci cu un pasă.

Calul se uită la el tăcut și Iacob zîmbi dînt-ro dată, surprîns să se vadă vorbind cu un cal ca și cu un om, dar nu se rusină de lucrul acela și continuă încă mai îndușă:

— Cum să nu fiu bun nici de salam? Las-că vedem noi. La gospodărie e utilul, nu ca a'ci, în șura asta unde te-zu bîțit viscoale de atîtea ori! Acolo arăm cu tractoarele. Plușul de lemn a fost trecut la muzeul istoriei! Ai să fii cel de șarță. Ai să mîncîni ovăz cu vîdăre, și ai să dormi ca lumea, în-

tr-un grajd adevărat. Și vei avea o căblă deasupra stînoagei cu numele tău și anul nașterii. Și ai să boierești, ai să mergi numai cu șereta. Au să te întrebe ceilalți: — Unde pleci, băiatule? — În inspecție la brigăzile de cîmp. — Bravo, roibule, bravo șoimule, du-te sănătos!

Vorbea cu calul și îi țesăla încet, răbdurî, melucios, ca și cum difi trebuia aceea, lustruit și curățat de firele de bălegar, calul ar fi urmat să arate mai gras și mai înalt decît era el în realitate. Nu se grăbea. Avea timp pînă la ziuă, și spre răsărit abia mîlea un tiv subțire de lumină vîntă îndepărtată.

Pe la ceasurile șapte, Iacob ieși cu calul pe poartă. Se oprîri în fața casei ca s-o aștepte și pe Polina. În sfîrșit veni și ea cu Costică, elev într-a patra elementară, îmbrăcat ca de sărbătoare, cu pălărie pe cap, cu bocanc în picioare, în costum național, cu briu tricolor peste cămașă înflorată și cu cravată roșie la gît.

— Să mă urc pe cal, spusese el îndată ce ieși în uliță. Polina îi răspunde că nu-i voie, fiindcă-și pătează cămașan spate”, dar Iacob care tot timpul părea să fie îndușă, îi spusese: „hai, să te urce tu pe cal”. Porîră și Iacob ascultă plin de încîntare cum răsună copitele calului pe șosea: tic-toc, tic-toc! parcă trecea un cal ofîțeresc. Departe, în față, un om trece șoseaua intrînd într-o casă, dar nu a năvălit decît o privire scurtă și în diferență spre grupul celor trei cu calul — și Iacob se gîndi: „sigur că da, te dor ochii să mă vezi leșînd din sîrăcia mea”. Mai încolo îl ajunse din urmă pe Oșan N. Petru, care mergea după bol, încet, strîgînd într-una la ei: „hăis-hăis, ce!”

— Noroc, Petre, îi spusese Iacob pe un ton mîndru și ostentativ.

— Noroc, Iacob — răspunse omul. Ai pleca și voi într-acolo? Apoi îl văzu pe Costică urca pe cal și adăugî:

— Ce obosiți și voi bietul cal? Nu vă uitați la el? Bobu se răsîrî pînă la urechi și nu știu ce răspuns să

dea. Dar Oșan făcuse observația aceea fără nici o ironie, fiindcă adăugă în altă ordine de idei: — N-ajungem prea devreme? — Da de unde! Trebuie să fie aproape de opt. De-un ceas l-am văzut pe Dacu Ion trecînd spre gospodărie.

Nu mult după aceea, ajunseră și el acolo.

În curtea largă a sediului gospodăriei era mare mulțime de oameni. Președîntele, cu contabilul de la roton, stăteau în picioare, lîngă o masă plină de hîrtii și dosare. Nu încesau încă predarea vitelor, parcă așteptau un semn pe care nu se grăbea nimeni să-l dea. Iacob se pierduse în mulțimea oamenilor, țînîndu-și calul de căpăstru, umbînd de color pînă colo, și cite unul se uita la el vîșe și-l întreba în glumă:

— Ori îl vinzi, Iacob? Îți dau o capră pe el.

Bobu se întîrșase în acest fel pe încoșul și cînd începu adunarea simțî un vînt în cap ca de motor electric. Cineva nu-l recunoscu după glas, și din locul unde era nici nu-l vedea, dădu șire că „tovarășii vor fi strigați după alfabet”. După alfabet — murmură Iacob Bobu care înțelese că el va fi cel dîntîi strigat. Murmurul mulțimii se oprise dînt-ro dată, parcă nu mai rășpîra nimeni. Se auzea doar zgomotul făcînd de copitele cailor ce se mișcau de pe un picior pe altul, loșeala înfundată pămîntului și firîndul pe nările fierbinți. Și deodată, în liniștea aceea adîncă, se auzi glasul puternic al lui Iacob:

— Prezent!

Oamenii izbucniră în ris, învescînd pe neașteptate de incidentul acela.

— Stai, că nu te-a strigat nimeni! spusese cineva din mulțime.

Lui Iacob i se păru că fusese strigat. Auzise împede: „Iacob Ne Bobu”. Și, firește, dăduse răspuns. Ce era de fîc în asta?

Președîntele se ridică în picioare la masa în spatele căreia stătea și strigă, rotîndu-și privirea asupra mulțimii:

— Iacob Ne Bobu!

— Noroc, Petre, îi spusese Iacob pe un ton mîndru și ostentativ.

— Noroc, Iacob — răspunse omul. Ai pleca și voi într-acolo? Apoi îl văzu pe Costică urca pe cal și adăugî:

mann (deocamdată schimb de păreri, ilustrate și timbre. În viitor sînt proiectate și plăștorii). Îndîmplearea are o semnificație: de atunci el învătă șirguincios limba germană. Azi citește și scrie scrisori în limba lui Schiller și Goethe. E puțin?

Veți face, bineînțeles, cunoștință și cu răbdarea lui proverbială. Bănuiesc că, împrietinîdu-vă, veți face vizite reciproce. Nu odată îl veți găsi meșterînd fel de fel de nimici plăcute — păpuși din lemn de tisă, casete, o ramă de ochelari pentru un prieten, machete de avion (o dragoste mai veche; a făcut armata la aviație; are tensiunea 10), bună pentru zborul cu turboreactoro).

Nu bea, nu fumează și doarme în fiecare noapte somn de copil. Cu ce să-și ospăteze prietenii pe care îi invită la el? Prăjituri, dulceață, găsești mai rar pe un șantier de construcții. În scurt timp, macaragiu și-a însușit meșteșugul cofetarului. Cu un pumn de făină, un ou și o lingură de zahăr el face mi-nuni. Vă poftesc să verificați spusese mele.

În biblioteca personală a muncitorului, alături de Tolstol, de Coster, Hugo, se află cărți despre electronică, construcții, mecanică. Nu de florile mărlului, Macaragiu are un „plan minimal” cu privire la învățături. Pînă în 1963 și-a propus să fie absolvent al școlii de maiștri, să devină specialist într-unul din aceste domenii. Aveți vreo îndoaia?

Învățînd botanică, s-a trezit grădinar. Face bălgărie la o altitudine de 800 de metri, convîns că garoafa, crizantema, regina nopții, gura leului, aduc un spor de frumusețe în viața omului. În ziuă pleacă din Bicaz, are de gînd să adune florile grădînii sale în coșuri mari, de nule și să le răspîndească pe fruntea de piatră a barajului. Aș dori să fiu de față la această clipă solemnă.

Dar pînă la ziuă aceea, operatorul Găina Ioan stă în fața marelui sale în cabina de comandă a macaralei funicular. Urmărinț goana „piscicilor” pe cablurile suspendate, el e numai ochi și reflexe. În complicatul angrenaj al Bicazului, el are un rol bine precizat. Acum e în schimbul de lucru. Omul cu o mie de meserii a uitat de toate indeletnicirile lui. Știe una singură: să stăpînească depîn golumul industrial ce lucrează într-o zi cît mil de meserii pietrari care au avut de înălțat piramidele.

De cite ori îmi aduc amînte de omul din cabina de cristal suspendată deasupra Bistriței, îmi spun: pentru sarcinile deasvîrșirii construcției socialismului avem nevoie de mulți „miameșteri”.

Pop SIMON

Prîmii „navigatori” pe lac

Un poet septuagenar

Sînt oameni cu care, de prima întîlnire, te împrietenești, și simțezi și-ți iubesti chiar dacă din cauza departării, nu poți vedea decît la intervale mari. Un asemenea prieten sîm, pe care n-am înțetat niciodată să-l simțez și să-l iubișc, este poetul craiovean Eugen Constant, despre care cu emoție, aflu că a pîșit în cel de-al șapteszecilea an al vîrștii sale.

L-am cunoscut în urmă cu 35 de ani în orașul său natal și l-am întîlnit de atunci peste numai de cîteva ori. Știam că e un om deosebit, dar niciodată el nu mi-a vorbit despre literatura lui. Știam că e un luptător pentru dreptate socială și eram încercînd de dezvoltarea lui pentru această cauză. Ca un oșaz culcat pe mînușile țînșe duse, nu împotriva cărului nu și-a conștient niciodată urul.

Prîmii în acea Craiova, cetate cumpătată la cel mai sălbatic reacționarism dinaintea de război, în acea urbe a milionarilor ghîțuți de aurul stors din singele țărînlor, din furul herghelilor și al crezilor din gradele oamenilor sărmanți; în acea Craiova unde burghezia a trîit în lanțuri pe neînfrîntăci al proclorului, pe comunisti, pe eroii muncitorimii noastre; în acea oraș al poezilor răzvăntîți împotriva nedreptății sociale cum au fost Trajan Demetrescu sau Elena Farago.

El își pleacă urechea și lira la geamătul celor mulți, se revoltă împotriva asupritorilor, chemau masele la luptă, le arătau zorii liberății.

Todăuna, mva împresionat chipul blăzît, zîmbetul bun al lui Eugen Constant. Vedeam înțeleg în acest suris distanțat cum stă să izbucnească ura, protestul, strigătul care să îndemne mulțimile la acțiune și să arde meterezele închisorilor. Zîmbetul lui exprima pe atunci, regretul că lumea care ar fi putut să frumusească și stivă de flăcări cu chip de om: Aș fi vrut să fiu om pasnic, om de țîmă, mîlos. / Nu rîvneam mă-

riri, petreceri, nici comorii de nici un fel; / Dar tîmni, hoști de codru, mi-au dat mușchi de tîm rebel; / Ochi de fîlger în orbite și pe buze verșăoș. (Din volumul „Socuri devastate”).

Cele peste cincizecete volume de versuri ale lui Eugen Constant exprimă revolta împotriva asupritorii și în același timp încrederea în luminosa zi de mine.

„Clădui, clădui castele cu turnuri de granit / Le vom lua pe toate, vom ridica alt mal, / Iar aurul, în clipa supremului judecării / Vi-l vom turna fierbînt pe gît, în beregăte”, scrie Eugen Constant în 1933.

Astăzi poetul exaltă pe noi constructori:

„Fabrică și uzine, teatre, cu acoșii șeri zidim / Bunuri pentru generatii cu mistria făcîm. / Cot la cot, umăr la umăr, cu țărîa stîncoril / Iată-mă și deschis o poartă spre cetatea frumuseșii”.

În „Apărarea cefierilor”, zăne tipărită în timpul procesului cefierilor de la Craiova, Eugen Constant scria: „Între muncitorii manuali și cei intelectuali există o impresionantă afinitate. Această afinitate, a căreia aspirăm, această dorință de liberate îl leagă fratrem” — și cere ca muncitorii „celesti” să fie eliberați.

Apără pacea, condamnă demerita criminală a lui Hitler și a războiului mondial. Așa dău își joacă ultima carte. Va plăti scump îndrăzneala de-a fi perturbat: pacea mondială.

Poetul a avut bucuria să vadă înfrînchinate vîșturile din tinerețe. El este martorul prezentei construcției „cetății frumuseșii”. O cîntă cu elan în vîșturile pos care le publică, tot la Craiova, într-o Craiova liberă și fericită. În ziarul local pentru muncitorii pe care l-a iubit, pentru care a suferit și pe care-l iubește la șaptezeci de ani o toată ardoreea unei inimii tinere.

Gheorghe DINU

CRONICA DRAMATICA

„Celebru 702” de Al. Mirodan

(Teatrul Național din Craiova)

zece, de astă dată, o operă de tipologie satirică, dramaturgic creionată...

glasului pur al Dianei un sunet viu și cristalin. Este o insuficiență valorică în fapșura dramatică a „fetei în albastru”...

Izvorul comicii este restrins cu zgăreț la situația comică, rezultatul contrastului dintre aspectul aparent „în deplină regulă”...

Fiindcă sintem la capitolul observațiilor critice se cuvine să adăugăm aici regretul pentru o pasageră încălcare de planuri în câteva replici satirice ale piesei...

Al. Mirodan realizează o farsă consecventă, în care „Incurcătura” nu provine din simple confuzii care nasc „gaguri” hazlii în lanț...

Cu „Celebru 702” Al. Mirodan nu și-a propus să depășească linia de sosire a „Ziarștilor”. El a adăugat însă literaturii noastre dramatice o încercare deosebit de merituosă de a pune capăt gratuității comediei ușoare...

Teatrul Național din Craiova are meritul de a fi dat precădere unei comedii originale de o vie actualitate. Regizorul și actorii au participat cu un vădit entuziasm la pregătirea primei versiuni scenice a „Celebru 702”...

Trebuie să observăm că, în ciuda unei distribuții neunitare și a unor lacune de interpretare, direcția de scenă a realizat un spectacol curat, care a reliefat cu stăruință implicațiile politico-sociale ale piesei lui Al. Mirodan...

și implicit sensurilor critice, regia a sosită că este mai important să reliefeze mesajul explicit, conținut în paginile patetice ale comediei. Trebuie să facem în acest caz o anumite credite acestei viziuni discutabile, întrucât intențiile regiei nu sînt străine de unele particularități ale distribuției rolurilor...

G. Calboreanu, Gr. Vasiliu-Birlic și Al. Giugaru într-o scenă din „Bădăranii”.

Carnet CINEMATOGRAFIC

„Bădăranii”

ind printr-un film urmăm reconstituirea unui spectacol teatral de succes, desigur că ne dispensăm de unele din resursele tehnicii cinematografice...

Amplasarea ridicolului „Bădăranii” li sperie această forță a risului, de care se servește o femeie frumoasă și inteligentă. Ecranul reliefează subtilitatea jocului actriței Carmen Stănescu...

tel; urmăm cum se manifestă satisfacția vulgară, zgometoasă, de tiran, a lui Jupin Lenardo, satisfacție întreruptă brutal, la orice încercare de împotriri și pe care ochii săi hotbați o înregistrează cu o mare uluială (Al. Giugaru); sau urmăm accesele de furie și moșie, destinspe, pe neașteptate sub amenințarea ridicolului (George Calboreanu).

Fabula „Celebru 702” este, ipă cum se știe, compusă „după farsă”. Cazul Chesman (în piesă nmdan) a alimentat săpămîni îngei solonaele de senzație ale preiei în Occident. Povestea gangsterilor scriitor care a sfârșit pe scaunul electric, privită în sine, poate păta culoarea tragicului. Contată însă în contextul istoric și teleasă, drama își arată ascușitul mic și se refuză tonalităților grave prin caracterul său aberant și eză. Risul se naște aci, ca urmare dezacordului dintre codul etic oficial al Americii capitaliste și morală în curs a „modului său de ață” caracteristic. Dacă ne vom rădăi să trasăm profilul exact al auzului, ne vom afla în fața spectacolului pe care ni-l oferă contactul dintre normele sociale reale e vieții din S.U.A. și normele ridice menținute convențional.

Scenă din actul II

viată pe scara socială. În aceste nuiții, sancționarea fărâdelegilor transformă într-o sursă de mări arbitrar, iar textul de lege ir-un instrument maleabil, utilizat într-un rotunjire averilor. Intr-un cmeana climat social, răsturnarea lorilor morale devine totală, desolul larg porțile ultimului cazol al unei societăți condamnate, totol spasmelor comice.

În această lumină și-a așezat Al. irodan cele trei acte ale farsei le satirice. Pentru a-și realiza cointul program critic, Mirodan a construit piesa, întorcînd cu puseala în sus mania sumbră a scriitorului tragediei. Personajele se ed și aci sub dominația unor imderabile. „Destinul” operează să direct prin Harrison, prototip „bossului” flegmatic, care își pronuă cu inscență autopoternicia, ivindu-se de intermediul oracoloc legate la ochi.

Familiar cu tehnica simbolurilor, irodan nu-și părește pe flecția ntru metafora scenică nici în rețta sa comedie. El subliniază aci ușașia comică prin inversarea simlică a termenilor unor compara. I camera de creație” a scriitoru captiv într-o societate mercanță apare în scenă, ci o coluă de căisoare locuită de un scriitor de izane comerciale. Cheryl Sandan, gangsterul-scriitor, primește o tribuție fabuloasă, dar avecea sa acumulează undeva dincolo de ații, dincolo de limitele vieții ale. Spectatoru înțelege imediat cula este un ecre descris aci în jurul scriitorului care s-a adă și că fetelelor promișă de ploafori nu poate fi atînsă cu ina din închisoarea morală la care nbararii contractelor cu diavolul lben sînt osîndiți.

Facem adeseori greșeala de a examina creații aparținînd unor familii artistice diferite, cu același etalon de criterii și de la aceeași înălțime a exigenței. Fără să trecem nimăru prin cap ideea de a-l compara pe Shakespeare cu Goldoni, de a măsura cu aceeași unitate pe Ibsen și Molière sau pe Cehov și Caragiale, Metoda, am numi-o a criteriului fix, funcționează totuși, mai ales în aprecierea teatrului „ușor”, pe care de obicei ne dăm silința să-l vedem și să-l judecăm la înălțimea marilor valori.

Lui Șt. Iureș și B. Dumitrescu li s-a reproșat, între altele, transformarea bruscă, insuficient motivată, a unor personaje (Teianu, Antipa), individualizarea sumară etc. Sintem totuși în fața unei comedii ușoare care, conform legilor genului, urmărește comportamentul personajelor pe coordonate în general exterioare. În timp ce transformarea este în primul rînd o mișcare interioară și, în al doilea rînd, o acțiune gravă. Înaintea unei asemenea comedii urmează să recepționăm ecoul transformării din conștiința personajelor; procesul transformării, transpus ca atare, ar fi cel puțin fastidios. „O lună de confort” trebuie privită, credem, ca o comedie vioală, care se menține alt timp cit nu vrea să-și iasă din piele, cit timp deci autorii ei nu atacă notele grave. Deoarece atunci cînd vor să fie seroși, să imprime „dramatism” acțiunii, tinerii noștri autori se încurcă, fie în banalitatea (iubirea dintre Maria și Filip), fie în ițele altor piese ori scenarii cinematografice (perspectiva năvălirii apelor care modifică unele atitudini), fie într-un sociologism primitiv (niște chiobari care, nu se știe de ce, tolănesc bilețele calomnioase

„O LUNĂ DE CONFORT”

de Ștefan Iureș și Ben Dumitrescu (Teatrul Muncitoresc C.F.R.)

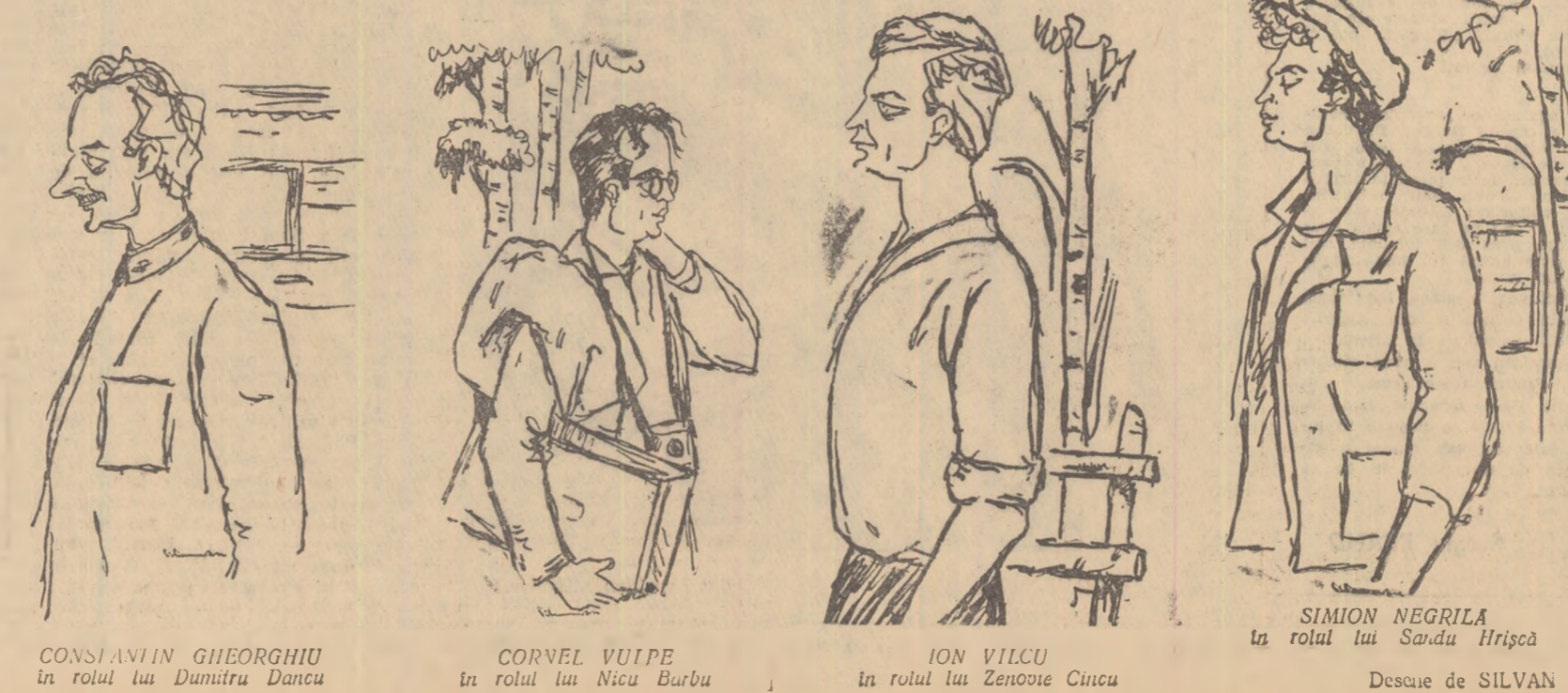
privind viața personală a tractoristei Tereza Dombos) etc. Toate acestea au fost criticate în cronicile apărute, dar sensul observațiilor nu ar trebui să fie: adinții, motivații, explicații, fiți cit se poate de seroși, ci: nu părașiți tonul comediei de gen, dacă ați început să cîntați la gitară nu mai încercați și orga. Sint cu puțință, e drept, și comedii tragice și comedii grave („Ziarștilor” de pildă), dar „O lună de confort” nu e concepută astfel și încurcatură, de cite ori apare, li stă prost, „O lună de confort” este, cum pe bună dreptate scria Eugen Barbu în „Magazin”, o seară de confort, de veselie și nimic mai mult.

Sensul educativ? Există, într-un anumit fel. Există, fiindcă autorii militează pentru integrarea studenților în viață, pentru participarea activă și electivă la munca de construcție socialistică, pentru colectiv — împotriva individualismului, pentru modestie — împotriva infatuării, pentru legătura cu practica — împotriva teoriei sterile. Condamnarea atitudinilor lui Filip Teianu, student „constincios” și înfumurat, teoretician cu dispreț pentru practică și individualist prin încercare excesivă în propriile apărute și cunoștințe, poartă în cea mai mare măsură conținutul educativ al piesei. Dar acțiunea educativă e deservită în schimb de construcția unor personaje. Constantin Antipa e mai periculos decît Filip Teianu pentru că are farmec. Refuzul de a munci este la el oarecum scuzat prin „șmecherie” și spectatorul e înclinat, ca și autorii, să-l absolve de activitatea obtească, fiindcă Antipa e „băiat simpatic”. Iar cînd se apucă de treabă, te întrebă de ce o face totuși. Și dacă filmoptriva lui Teianu colectivul la mînturi aspre, de ce împotriva lui An-

tipa nu se întreprinde nimic? Maria, singurul „caracter înestruț” dintre studenți, e atît de anostă, plată și lipsită de umor, încît nu se impune ca exemplu. Comunistul Dancu, elementul mobilizator, e peste măsură de didactic (personajul fiind salvat numai de interpretarea, cu mult superioară textului, realizată de actorul Constantin Gheorghiu). Nu alt prin caracter, cit prin atmosfera generală este subliniată necesitatea spiritului colectiv. De altfel, piesa în ansamblul ei se susține pe atmosferă, pe mișcarea încreșteră a personajelor, pe comicul replicii și al caracterelor. Cu aceasta ne afirmăm și dezacordul față de observațiile cronicele de la ziarul „România liberă”, Radu Popescu, conform căreia comicul fiind ar fi exclusiv de limbaj. Comoditatea ostentativă a lui Antipa și inconștiența lui Nicu Barbu sînt elemente comice, după părerea noastră mai consistente și mai autentice decît antologia de expresii „șmechere” cu care a fost înzestrat Antipa sau ardelenzizarea îngroșată a vorbirii lui Zenovie Cîncu. Ceea ce e comedie în „Luna de confort” se prezintă autentic, ceea ce vrea să fie serios, dramatic, liric, adine, sună fals. Este, se pare, și o indicație pe care ne-o dau cei doi tineri și talentați debutanți în dramaturgie, cu privire la evoluția lor în viitor.

Spectacolul realizat de Horea Popescu și Mircea Dumitru repetă calitățile și defectele textului, susținînd cu vervă, într-un ritm viguros, partitura comică, pierzîndu-și ritmul și antrenîndu-se în plătitudine, odată cu intermezzo-urile lirico-dramatice. Ajutată de ce scenografia sugestivă și adecvată a Sandei Mușatescu, regia a

procedat foarte bine insistînd asupra atmosferei în spectacol, corectînd în acest sens unele defecțiuni ale piesei. Dacă pe Dancu nu-l vedeam încredințat atmosferei din cauza unui text nesatisfăcător, datorită regiei și interpretării deosebite a lui Constantin Gheorghiu, „miracolul” s-a realizat Cald și subtil, tînr fără a avea virstă, înțelegător și sever, Dancu are pe scenă un rost și un loc. Excelent interpretat de Cornel Vulpe, Nicu Barbu își relevă pe deplin calitățile de personaj comic, naiv și aerian în prima parte a piesei, aproape uluit de propria transformare în ultima parte. Interpretîndu-l pe Antipa, Ștefan Bănică este în rol, ca „șmecher”, fără a fi nelocul lui nici în momentele „serioase”. Se simte la un moment dat pericolul ca Antipa să devină mult prea serios (după scena în care Dancu își povestește biografia), ceea ce ar fi dus atît la stricarea umității și autenticității personajului, cit și la uciderea hazului. Actorul se redresează însă și-și reîntre în caracter, bineînțeles cu un plus de siguranță instructiv și util. În rolul lui Filip Teianu, Paul Ioachim reușește să se facă antipatic, iar jocul rigid pe care l-au observat unii croniciari se datorează, în parte, și rigidității personajului interpretat. Actorii talentați ca: Ion Vilcu (Zenovie Cîncu), Traian Dăncăanu (Justin Paraschivescu), Tamara Buciuceanu (Tereza Dombos), Alexandru Azoitei (Ilie), Simion Negriță (Sandu Hrișcă), deși purtători ai unor texte inegale, unor aride, se ridică la o interpretare personală, nuanțată, contribuind activ la recrearea atmosferei. În rolul Mariei, Dana Comnea face eforturi, din păcate nu întotdeauna încununale de succes, de a ieși din plătitudine textului. Spectacolul este viu și — în afară de scena lungă, prea lungă și prea inexpressivă, a reuniunii de la sfîrșitul primului act — antrenant.

CORNEL VULPE în rolul lui Nicu Barbu, ION VILCU în rolul lui Zenovie Cîncu, SIMION NEGRITA în rolul lui Sandu Hrișcă, Descrie de SILVAN

„Cei mici despre lumea mare”

istifă desenează un cerc. Din cîteva linii se formează alte suprafețe, amintind (treptat) contururile cunoscute. Cu un cărbune, pe asfaltul străzilor, se naște astfel din nou „lumea mare”. Sint irimie impresii desore universul inconjurat, iar desenele copiilor, expuse pe caldarim, rezistă ploii și vîntului, imprimîndu-l parcă ceva din durabilitatea artei. Aceste imagini deschid filmul documentar al studioului Al. Sahla „Cei mici despre lumea mare” (regizor: Gabriel Barla, operator: Tiberiu Olaru, comentariu: Radu Coșcu), film închinat Expoziției de pictură a școlărilor. Ceea ce farmecă în alaiul tablourilor în care se îmbină naivitatea cu o forță de expresie uluitoare, este modalitatea de receptare, la această vîrstă înfrăgă, a noutății și bogăției viziilor noastre socialiste. Filmul ne prezintă la lucru pe clișia dintre micii artiști, ne destăinuie printr-un procedeu specific cinematografic procesul dinamice de creație a imaginilor, supra-punerea motivelor și deseleșirea ideii artistice (ne amintim momentele de definiție a schemei inițiale în turburătorul tablou al micului Iura). Talente neobișnute care cresc sub zodia socialismului exprimă în desenele lor bucuria de viață, încrederea în oameni, în pritenie și în solidaritate, dorința de visare și creație.

Un film documentar realizat cu fantezie și lirism. Ne bucură faptul că de astă dată stereotipa relatate reportericească, cu o desfășurare aproape prezivibilă, este înlocuită de o compoziție vioală și originală (păcăci numai că în anumite momente ale prezentării expoziției, regizorul alege și el o cale facilă, permițînd pătrunderea monotonei într-un film întregard).

S. DAMIAN La Casa Scriitorilor Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” organizează vineri 11 noiembrie, ora 18.30, o seară literară omagială cu prilejul aniversării a 80 de ani de la nașterea maestrului Mihail Sadoveanu.

La a 80-a aniversare a lui Mihail Sadoveanu

MESAJE DE PESTE HOTARE

ITALIA

Am scris, cu câteva zile mai înainte, într-un mare săptămânal italian, că România are dreptul de a prezenta la Premiul Nobel pentru literatură...

reanu: așa cum am lăsat fără rezerve câmpurile și colinele Moldovei, ale Dobrogei și ale altor regiuni, când le-am putut vedea cu ochii aceleiași autor...

G. B. ANGIOLETTI scriitor

R. P. UNGARĂ

Mihail Sadoveanu, marele maestru al prozei românești contemporane, a devenit cunoscut în cercurile largi ale cititorilor maghiari prin romanele sale...

Rodnică și plină de învașăminte este calea parcursă de Sadoveanu. Aniversarea lui Sadoveanu este o dată memorabilă pentru toți cei care apreciază nobilul mesaj al literaturii progresiste...

Intr-adevăr, a 80-a aniversare a marelui scriitor român este o sărbătoare pentru poporul său. La această sărbătoare participăm și noi, scriitorii și cititorii maghiari...

FODOR Jozsef scriitor, laureat al premiului Kossuth

Giancarlo VIGORELLI

președinte al Comunității europene a scriitorilor

Probabil că nu este în Europa un alt scriitor în afară de Sadoveanu, dotat cu un atât de senin, de olimpic echilibrul. Confirmarea — dacă ar mai fi nevoie — ne-a fost făcută...

Domenico JAVORONE

director adjunct al revistei „Europa literară”

În timpul călătoriilor mele în România, am fost totdeauna fermecut de frumusețea peisajului și de calda sobrietate a poporului...

CIINELE LUI BAYAR, MUZICĂ ETC.

Un proiect de lege supus dezbaterii parlamentului colonilor englezi Rhodésie de sud prevede, printre altele, interzicerea ciinelor...

Tot în legătură cu muzica. Sîndrași unii artiști vest-germani cantonați recent în Franța au fost sîndrași și nu cînte marșuri...

Cancelarul Adenauer a declarat, cu ocazia unei adunări democra-creștine, că el, ca și toți oamenii înzestrați Germaniei Occidentale...

În sfîrșit, tot omul va putea să aibă bomba sa atomică, la un pret accesibil. Cel puțin așa ne asigură...

Printr-o semnătură, manifestul „celor 121” se găsește și în Florența. Măsură, în fața lui André Malraux, ministrul al Culturii...

La Londra a fost interzis proiectarea unui film, produs chiar de nazisti, asupra ororilor din ghetoul Varșoviei...

Argumentul englez (era să scriem ipocrită) britanic!

Tot la Londra. Curtea cu juri a decis că celebrul roman „Amanul d-nei Chatterley” nu este imoral...

În legătură cu apropiata căsătorie a regelui Belgiei, Baudouin cu prințesa spaniolă Dona Fabiola de Mora y Aragón...

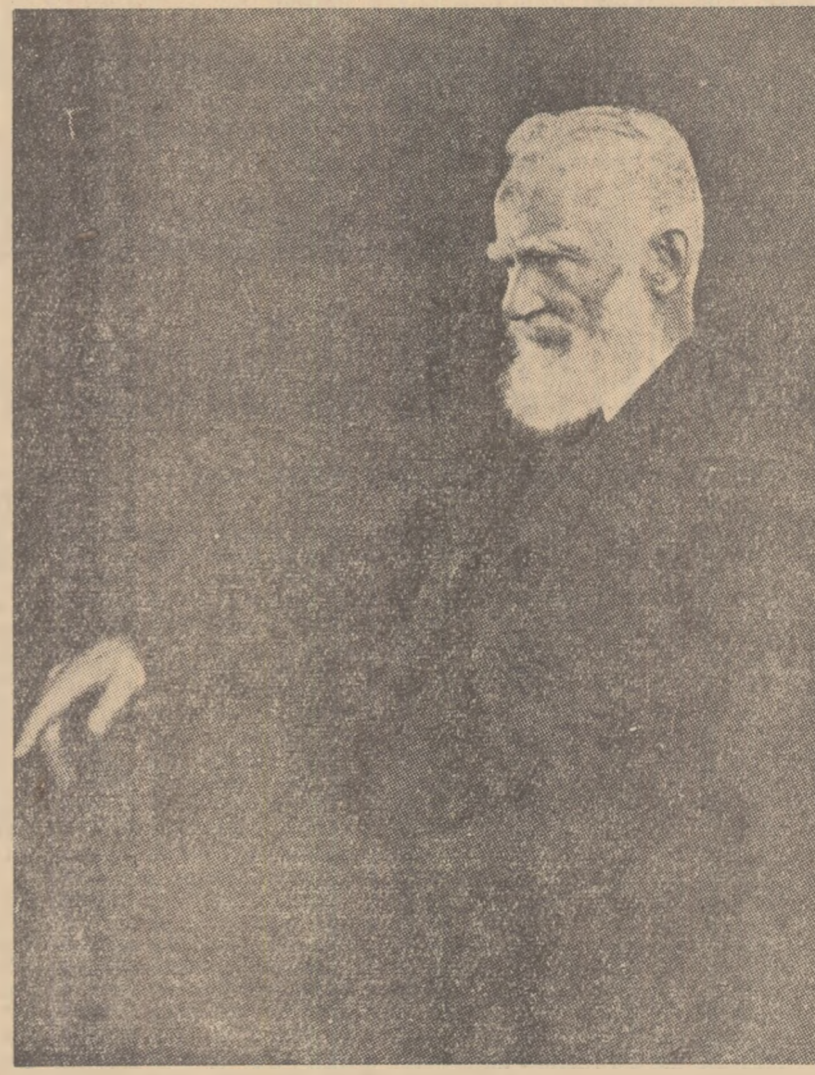
Loy Henderson, subsecretar de stat adjunct al S.U.A., întreprinde o călătorie prin notele state arabe...

Președintele de Gaulle a declarat, în discursul radioteleviziv de vineri 4 noiembrie...

Sergiu BRAND

„Judei al sârmanilor”. Și dacă Sadoveanu își îngrumăta subiectele din istoria poporului său vom reîntîni din nou fărâmi care aduc prinosul...

Georg MAURER scriitor

10 ani de la moartea lui G. BERNARD SHAW

SEAFETURI UNUI TINAR CRITIC

La cîțiva ani după moartea lui Bernard Shaw, a apărut la Londra un volum de scrieri sub titlul „Advice to a young critic”...

În 1894, criticul R. Golding Bright, pe atunci în vîrstă de 20 de ani...

KOPECZI Bela

director al editurii

R. D. GERMANĂ

And acestă, două mari personalități ale literaturii contemporane românești, poetul Tudor Arghezi și povestitorul Mihail Sadoveanu...

29 Fitzroy Square W. 29 decembrie 1894

Dragă domnule,

Cel mai bun serviciu ce îți pot face este să iau articolul dumitale și să notez pe el la reperașă și fără rezerve...

Țai impus o atitudine națională scriind acele lucruri despre francezi și englezi...

„Mamele sint împotriva războiului”

contrapunct

La Hanot a apărut în revista Ununii Scriitorilor Vietnamez „Literatura” un articol închinat lui Tudor Arghezi...

În mai 1961 se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Rabindranath Tagore...

„Schize de scriitori albanezi” se întitulează volumul recent editat în Uniunea Sovietică...

De o mare popularitate se bucură romanul antifascist al scriitorului german Bruno Apitz...

Pe teritoriul de azi al desertului Sahara trăiau încă în urmă cu 800 de ani oameni cu un fel de cultură...

Revista „Il giornale dei poeti”, organ al Asociației internaționale de poezie...

G. Bernard SHAW

Crima fascistă poate fi romantică?

Noaptea pe juris, cu pași înăbușiți, profund de complicități și de durezilor război din Algeria...

Tot pe juris, la adăpostul frazeologiei demagogice despre libertatea de creație și de opinie...

Sarcina de a reînprospăta stocul de literatură fascistă cu scriitorii pro-hitleristi...

„Romanismul fascist”, sau opera politică a etnoza scriitorilor francezi pentru reabilitarea deschisă a unor scriitori fascisti...

Director: Acad. ZAHARIA STANCU, Colegiul redactional, Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BRESLAȘU, EUSEBIU CAMILAR...

celor mai buni fii ai poporului francez. „Se va vedea, scrie Săntin în primele pagini ale cărții...

Lumea a aflat cu profund dezgust cum arată „viața colectivă” preamărită de Celine, Brasilach, Abel Bonnard...

Cartea lui Săntin reproduce din abundență fragmente, citate și maxime ale scriitorilor care au făcut la vremea lor apologia fascismului...

Republicarea unor asemenea texte în Franța, unde cîmîrele sint pline de victime ale fascismului...

În tragicul complex al războiului din Algeria, fasciștii francezi, beneficiari ai unor complicități oficioase...

AI. GİRNEAȘ